

Research Paper

A Comparative Analysis of Themes in Official and Unofficial Discourses Regarding the "Twelve-Day War"

Somayeh Tohidlou¹

Received:Jan,29.2026: Accepted: Jan,31.2026

Abstract

This article examines and compares the thematic orientations of two dominant discourses within the Iranian humanities and social sciences concerning the "Twelve-Day War". The first data set comprises 60 speeches and sessions by academic critics and unofficial analysts, gathered from the Iranian Sociological Association and the University of Tehran. The second set consists of 30 speeches, interviews, and articles representing the official and Principlist (conservative) discourse, primarily sourced from the Research Institute of Islamic Art and Culture, national broadcasting (IRIB), and specialized publications.

The research period covers the aftermath of the war through October 2025. Utilizing Braun and Clarke's thematic analysis method, 14 primary themes were identified for the first group and 7 for the second, each supported by four sub-themes.

The findings indicate that these two discourses offer fundamentally distinct conceptualizations of the concept of "Iran". The two groups exhibit clear divergences regarding the ontology of war, the definition of human and society, the pathology of governance, and issues pertaining to women and the family. Ultimately, based on these distinctions, the article presents potential scenarios for the future of Iran, warning against the implications of a "mono-narrative" (one-eyed) approach to national issues.

Keywords: Thematic Analysis; Official War Narrative; Unofficial War Narrative; Iranian Sociological Association; Research Institute of Islamic Art and Culture.

¹ Assistant Professor, Department of Social Studies, Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS) Tehran, Iran, s.tohidlou@ihcs.ac.ir

Extended Abstract

A Comparative Analysis of Themes in Official and Unofficial Discourses Regarding the "Twelve-Day War"

The "Twelve-Day War" of June 2025 between Iran, its allies, and Israel served as a profound "Limit Situation" (Limit-Situation) for the Iranian collective consciousness. It was a moment where the daily social order collapsed, and the citizenry was confronted with primordial existential questions: "Who are we?" and "What will become of our future?". For a segment of thinkers, this moment represented a "Resurrection" (Rastakhiz)—a divine opportunity to revive the national will and return to epic and religious archetypes. From this perspective, the war was not a threat but a "condition for thought" and the awakening of dormant natures.

However, there was another side to this coin. In the underlying layers of the city and the lived experience of the masses, the war was intertwined with concepts such as "suspension," "terror," "the failure of official discourse," and a desperate "struggle for survival". For the mother worried about her child's safety, the worker whose livelihood vanished in market turbulence, and the migrant suddenly turned into a threat, the war was not an epic but a "shock" to the fragile structure of daily life. This research attempts to capture these two parallel realities through a meta-analysis of elite discourses produced between August and October 2025.

Methodological Framework and Data Corpus

This study employs **Thematic Analysis** following the Braun-Clarke method to interpret the qualitative data. The data is derived from two primary, contrasting sources:

Group A (The Sociological/Critical Narrative): This consists of 15 specialized sessions titled "Social Re-reading of the Twelve-Day War," organized by the Iranian Sociological Association and the Faculty of Social Sciences at the University of Tehran. Approximately 60 thinkers from fields such as sociology, political science, economics, psychology, and women's studies participated. The focus here was on a "critical and pathological" lens, prioritizing voices often marginalized in official media.

Group B (The Official/Principlist Narrative): This includes 30 speeches, interviews, and articles from prominent intellectual and media figures within the Principlist (Osoolgara) current. Sources included the Research Institute of Islamic Art and Culture (Hozeh Honari), the IRIB, and the "Asre-Andisheh" publication. This discourse focuses on "civilizational war," "identity revival," and "revolutionary management".

The analytical process involved open coding, axial coding, and the extraction of 14 primary themes for the first group and 7 for the second, each supported by specific sub-themes .

Findings (Part I): The Unofficial/Critical Discourse – A Sociology of Suffering

The thematic analysis of the 60 academic presentations revealed a coherent narrative of "Sociology of Suffering and Suspension". The 14 primary themes are detailed as follows:

Theme 1: Crisis of Knowledge and Official Narrative Stutter The official narrative faced a "narrative vacuum" and a decline in authority. There was a noted "poverty of data" where systematic lies and the "theatricalization of politics" led to a lack of precise information, fostering rumors and propaganda.

Theme 2: Moral and Psychological Collapse: The Survival Tunnel Citizens entered a state of "Moral Tunneling," where the focus narrowed exclusively to personal survival, leading to the erosion of empathy and a "numbness" toward the suffering of others. The war triggered intergenerational trauma and transformed "security" into a source of anxiety.

Theme 3: The New Global Order and Forced Geopolitics Thinkers observed the end of neoliberalism and the rise of "Post-Fascism" or "Techno-Feudalism". They emphasized a "Doctrine of Fragility" imposed by adversaries to structurally weaken the region. The proposed solution was a vital need for global integration and internal legitimacy for survival.

Theme 4: Structural Corruption and Systemic Inequality The war exposed "institutional discrimination," specifically through mechanisms like organized "Selection" (Gozinesh) which excludes experts. Suffering was distributed unfairly, with the "absence of the state" in providing services (shelters, basic needs) being starkly visible during the crisis.

Theme 5: The Fallacy of "Comprehensive Official Solidarity" While there was emotional solidarity, it was analyzed as "temporary and fragile," lacking stable political trust. The "Solidarity of the City" was criticized as a false narrative, as the city returned to its previous states of conflict immediately after the threat subsided.

Theme 6: Identity Transformation: From Ummah to Civic Nationalism The conflict signaled the end of "Political Islam" as an effective mobilizer. A radical shift

toward "Civic Nationalism" (care-based and feminine) emerged, defining "Home" based on citizenship and territory rather than ideology.

Theme 7: Militaristic Urbanization and the Controlled City War moved from the borders into the urban fabric, turning Tehran into a "Defenseless City" lacking shelters. This was accompanied by a "Control Society" where digital and physical surveillance intensified under the guise of war.

Theme 8: Chronic Suspension and Ambiguity Life was lived in an "eternal present," where planning for the future became impossible. This "fluid fear" and "short-term resilience" became a permanent state for Iranians.

Theme 9: Economic Fragility and the "Uberization" of Survival The war acted as a final blow to an economy already weakened by sanctions. There was an "Uberization of labor," where precarious work expanded and the risk was transferred to workers lacking any social protection.

Theme 10: Women: The Multiplied Burden of Suffering Women were the "shock absorbers" of the crisis, managing family emotions and survival while being structurally omitted from official war narratives. There was a noted tension between "Maternal Logic" and the "Logic of War".

Theme 11: Moral Crisis and the Scapegoating of Migrants The society experienced a moral failure by "scapegoating" Afghan migrants to vent collective anger. This involved a "moral justification for exclusion" and the violation of the rights of migrant children.

Theme 12: Ineffectiveness of Intermediate Institutions Institutions like political parties and universities were found to be "performative" and unable to represent public demands. There was a "rhetorical crisis" where elite language failed to connect with the masses.

Theme 13: Hidden Agency and Sub-surface Civil Resistance Despite the gloom, society showed agency through "collective humor" as a psychological resistance mechanism. Networks like the "Config Movement" and local self-governance emerged to fill the vacuum left by the state.

Theme 14: Chronic Questioning and Conditional Peace The war functioned as an "explosion of consciousness," leading to a chronic questioning of the entire established order (modernity, freedom). Peace was redefined not just as the absence of war, but as the absence of structural and symbolic violence.

Findings (Part II): The Official/Principlist Discourse – The Theology of Resistance

The analysis of 30 official speeches, including those by Sajjad Safar Harandi, Hamidreza Mirrokni, and others, revealed 7 primary themes under the banner of "Theology of Resistance and Authority":

Theme 1: Civilizational and Decisive War The war was framed as a battle over the "future," not territory. It was seen as the final confrontation with the "Evil" of Western colonial civilization and an opportunity for the region's "Original Inhabitants" (Ashab al-Arzah) to reclaim their fate.

Theme 2: Existential Unity of National and Religious Identity The "Miracle of War" was the proof that Ancient Iranian identity and Islamic identity are inseparable. Figures like Rostam and Imam Ali were invoked as two sides of the same coin, framing patriotism as a religious value (Hubb al-Watan).

Theme 3: Refutation of the "Social Collapse" Theory The official narrative vehemently rejected the "Social Decline" discourse of intellectuals. The presence of people in the war effort was seen as an "empirical refutation" of the claim that the nation and state were divided.

Theme 4: Theology of Resistance and Uncalculated Factors Victory was attributed to "Divine Help" (Emdad Gheybi) which transcends material military calculations. War was viewed as a "Resurrection" that awakens the soul and encourages "Death-Awareness" (Martyrdom) over the "biological preservation" of life favored by the West.

Theme 5: Resistance Economy and Internal Empowerment The war provided an opportunity to "change the economic track" away from global integration toward a "People's Economy" and "Jihadi Management". It proved that the nation could succeed under the highest levels of sanctions.

Theme 6: The War of Narratives and Soft Power There was an emphasis on "Discursive Defense" (Padafand-e Goftemani). The official side criticized Western art for "dehumanizing" Middle Eastern people and called for a "Narrative of Authority" to portray Iran as the reservoir of historical goodness.

Theme 7: Revolutionary Management and Structural Reform While acknowledging bureaucratic sluggishness, the solution was seen as "concentrated command centers" (Gharargah) and the replication of the "Leader's model" across all management levels. It called for an end to the "suspension" of "neither war nor peace".

Analysis: The Anatomy of an Ontological Rupture

Comparing these two sets of themes reveals that they do not merely differ on policy; they represent an **Ontological Rupture**. It is as if two different "Irans" are being narrated simultaneously:

The Ontology of War: Trauma vs. Resurrection For critics, war is a "malady" and an "interruption" in development, necessitating a return to "Normalcy". For officials, war is a "Gift" and an "Existential Position" that awakens the soul; normalcy is seen as "neglect" and "routine".

Definition of Human and Society: Vulnerable Citizen vs. Idealistic Mujahid The subject in the first discourse is a "terrestrial human" concerned with "bread, life, and the future of children". The subject in the second discourse is an "idealistic human" focused on "honor, identity, and duty," who mocks death through martyrdom.

Pathology of Governance: Specialization vs. Revolutionary Spirit Both agree the current bureaucracy is "failing". However, the first group prescribes "specialization, democracy, and global integration", while the second group prescribes "Jihadi management and the removal of liberal elements".

Women and Family: Silent Victim vs. Zeinabi Hero Critics view women as the "silent victims" and "shock absorbers" whose agency is censored by the masculine nature of war. Officials view the "Mother of the Martyr" as a conscious, history-making actor who aligns her will with the divine.

Discussion: The Strategic Danger of Mono-Narrative Vision

The article concludes that the most dangerous scenario for Iran's future is seeing the reality with only "one eye". If the state only sees the "Epic" (official narrative) and denies the "Suffering" (unofficial narrative), it risks a sudden collapse when the "limit of social endurance" is reached. Nadr-e-Gharz (ignoring) the moral and economic erosion can hollow out the "rear front" in a prolonged conflict. Conversely, if intellectuals ignore the "ideological and heroic capacities" of the state's loyalist base, their predictions will remain incomplete and flawed.

Conclusion: Bridging the Two Irans

Post-war security depends not on the elimination of one of these narratives, but on a "Translation" and "Dialogue" between them. Sustainable governance must simultaneously preserve "National Authority and Honor" (the official concern) and "Welfare, Participation, and Civic Dignity" (the critical concern). Without repairing

the "Social Scars" identified by the first group, the "Military Arm" celebrated by the second group will eventually find itself standing alone.

Bibliography

A collection of lectures from the Research Institute of Islamic Culture and Art, available at [URL missing]. [In Persian]

The lecture series of the Institute of Islamic Culture and Art Research and the Islamic Revolution Art Bureau on "War and Homeland Lecture Series," available at <https://rcica.ir/>. [In Persian]

Asr-e Andisheh journal, No. 32, Autumn 2025. [In Persian]

Braun, V., & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

Foucault, M. (2024). *Theatre of Philosophy* (N. Sorkhosh & A. Jahandideh, Trans.). Tehran: Ney Publishing, 10th edition. [In Persian]

مقاله پژوهشی

مقایسه مضامین به کاررفته در تحلیل های رسمی و غیررسمی

پیرامون جنگ دوازده روزه

سمیه توحیدلو^۱

تاریخ دریافت: ۰۴/۱۱/۹، تاریخ تایید: ۰۴/۱۱/۱۱

چکیده

مقاله حاضر به مقایسه مضامین سخنرانی های دوگفتمان غالب در علوم انسانی و اجتماعی می پردازد. در بخش اول این مجموعه سخنرانی ها (۶۰ سخنرانی) روایت تحلیل گران و منتقدان غیررسمی اما دانشگاهی تحلیل می شود که از طریق تحلیل نشست های انجمن جامعه شناسی و دانشگاه تهران به دست آمده است. دومین بخش از سخنرانی ها (۳۰ سخنرانی یا مصاحبه) گفتمان اصول گرا و رسمی را روایت می کند. این مجموعه متعلق به ویدئوهای منتشر شده توسط پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی حوزه هنریست. به گروه دوم تعدادی دیگر از سخنرانی های رسمی هم اضافه شده است. مجموعه این سخنرانی ها از بازه بعد از جنگ تا پایان مهرماه ۱۴۰۴ انجام شده است. از طریق تحلیل مضمون متون منتج از سخنرانی های دوگروه، ۱۴ مضمون اصلی برای گروه اول و ۷ مضمون اصلی برای گروه دوم استخراج شد. هرکدام از این مضامین دارای ۴ زیرمضمون فرعی بوده اند. بعد از آن به جهت مقایسه این مضامین، اشتراکات و افتراقات مضامین تک به تک مورد بررسی قرار گرفت. نتیجه اینکه گویا ما با دو تعریف از مفهوم ایران روبه رو بوده ایم. دو گروه نسبت به هستی شناسی جنگ، تعریف انسان و جامعه، آسیب شناسی حکمرانی و مسئله زن و خانواده دارای تمایزات آشکار بوده اند. در پایان با توجه به این تمایزات تلاش شده تا سناریوهایی برای آینده ایران در صورت تک چشمی دیدن (تک روایتی دیدن) مسئله ایران ارائه شود.

کلمات کلیدی:

تحلیل مضمون، روایت رسمی از جنگ، روایت غیررسمی از جنگ، انجمن جامعه شناسی ایران، پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی

^۱ عضو هیئت علمی پژوهشکده مطالعات اجتماعی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی.

جنگ دوازده روزه خرداد ۱۴۰۴ با اسرائیل و متحدانش یک «موقعیت حدی» (یاسپرس، ۱۳۹۲) برای جامعه ایران بود؛ لحظه‌ای که در آن، نظم روزمره فرو ریخت و جامعه با بنیادی‌ترین پرسش‌های خود روبرو شد: «ما کیستیم؟» و «آینده ما چگونه خواهد بود؟». برای بخشی از ناظران و تحلیل‌گران، این لحظه، تداعی‌گر یک «رستاخیز» بود؛ فرصتی برای احیای اراده ملی و بازگشت به کهن‌الگوهای حماسی و دینی. از این منظر، جنگ نه تهدید، که «شرط تفکر» و بیدار شدن فطرت‌های خفته تعبیر شد. اما این سکه روی دیگری هم داشت. در لایه‌های زیرین شهر و در تجربه زیسته توده‌های مردم، جنگ با مفاهیمی چون «تعلیق»، «هراس»، «شکست‌گفتمان رسمی» و «تلاش برای بقا» گره خورده بود. برای مادری که نگران امنیت فرزندش بود، کارگری که معیشتش در تلاطم بازار گم شده بود، و شهروندی که در جستجوی پناهگاه بود، مهاجری که به یکباره تبدیل به تهدید شده بود، جنگ نه فقط یک حماسه، بلکه یک «شوک» به ساختار شکننده زندگی روزمره بود. دیدن این دوسوی ماجرا برای فهم جنگ دوازده روزه اهمیت دارد.

این مقاله، تلاشی برای دیدن هم‌زمان این دو تصویر، حاصل فراتحلیل مجموعه‌ای غنی از گفتارها و نوشتارهای نخبگانی است که در بازه زمانی نیمه مرداد تا پایان مهر ۱۴۰۴ تولید شده‌اند. منابع اصلی این پژوهش در دو دسته کلی طبقه‌بندی می‌شوند:

الف) سلسله نشست‌های «بازخوانی اجتماعی جنگ دوازده‌روزه»: این مجموعه شامل ۱۵ نشست تخصصی است که به همت انجمن جامعه‌شناسی ایران و دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران برگزار گردید. در این نشست‌ها، حدود ۶۰ اندیشمند از حوزه‌های متنوع (جامعه‌شناسی، علوم سیاسی، اقتصاد، روانشناسی، فلسفه و مطالعات زنان) به ایراد سخنرانی پرداختند. ویژگی بارز این نشست‌ها، تمرکز بر «نگاه انتقادی و آسیب‌شناسانه» و تلاش برای شنیدن صداهایی بود که کمتر در رسانه‌های رسمی بازتاب داشتند.

ب) تحلیل گفتمان جریان رسمی: در کنار منبع اول، مجموعه‌ای از سخنرانی‌ها، یادداشت‌ها و مواضع چهره‌های شاخص فکری و رسانه‌ای جریان اصول‌گرا نیز مورد بررسی قرار گرفت. برخی از برنامه‌های شاخص (جریان) از صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران، مجموعه ویدئوهای متعلق به پژوهشکده فرهنگ و هنر اسلامی وابسته به حوزه هنری انقلاب اسلامی؛ و ویژه‌نامه جنگ نشریه «عصراندیشه» مورد توجه قرار گرفت. این بخش بر مفاهیمی چون «جنگ

تمدنی»، «فرصت احیای هویت دینی-ملی»، «نقد غرب‌زدگی» و «مدیریت انقلابی» تمرکز دارد. در این بخش ۳۰ ویدئو، مصاحبه یا مقاله مورد ارزیابی قرار گرفت.

مقایسه و تعامل این دو جریان فکری (جریان انتقادی/جامعه‌شناختی و جریان رسمی) به عنوان هدف این مقاله، تصویری پانوراما از فضای ذهنی ایران در زمان جنگ ارائه می‌دهد. کلیه محتوای سخنرانی‌های این نشست‌ها که مقدمه‌ای مشخص توسط دبیر این نشست‌ها داشته پیاده‌سازی و خلاصه شد.^۱ از طرفی با توجه به تفاوت موضوعی هر نشست تلاش شد که خلاصه هر نشست و مفاهیم محوری این نشست‌ها جداگانه مورد ارزیابی قرار گیرد. از طرفی به جهت ارزیابی روایت‌های رسمی کلیه ویدئوهای مجموعه دوم پیاده‌سازی، خلاصه‌سازی و مورد تحلیل قرار گرفت.^۲

در ادامه تلاش شد به تحلیل مضمون این سخنرانی‌ها با شیوه براون - کلارک (براون، کلارک، ۲۰۰۶) پرداخته شود. در مرحله اول ابتدا تک به تک سخنرانی‌ها کدگذاری باز شدند. رویکردهای نظری هر سخنرانی به تفکیک استخراج شد. هر سخنرانی و هر نشست جداگانه کدگذاری مفهومی هم شد. پس از آن ۱۴ مضمون اصلی و ۴ مقوله فرعی ذیل مفاهیم اصلی برای محتوای گروه اول استخراج شد. در گروه دوم نیز ابتدا تک تک سخنرانی‌ها کدگذاری باز و محوری شدند. پس از آن ۷ مضمون اصلی و ۴ زیرمضمون ذیل هر مضمون از این مجموعه استخراج شد. در نهایت این مضامین ۲۱ گانه با یکدیگر مقایسه شدند. در واقع تلاش شد مجموع مقولات از خلال نظرات گروه مقابل گذرانده شود.

مقولات محوری نشست‌های جنگ (بخش اول)

چنانچه گفته شد بعد از کدگذاری و مقوله‌بندی هر سخنرانی، تلاش شد کدگذاری باز و محوری ذیل هر نشست موضوعی نیز به دست داده شود. جدول زیر کدگذاری‌های باز و محوری هر نشست موضوعی را به تفکیک ارائه می‌دهد.

^۱ نویسنده مقاله دبیر این سلسله نشست‌های انجمن جامعه‌شناسی بوده است. به جهت امکان مقایسه و با راهنمایی نمایندگان از جریان رسمی، مجموعه دوم برای تحلیل اضافه شده است.

^۲ نویسنده به جهت پیاده‌سازی، خلاصه‌سازی و به‌کارگیری مفاهیم از میان متون، با اشراف کامل نظری انسانی از هوش مصنوعی بهره برده است.

جدول ۱: کدگذاری باز و محوری نشست‌های پانزده‌گانه

ردیف	نشست	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۱	انواع مواجهه با جنگ	ماهیت متمایز جنگ دوازده روزه - ضرورت داشتن نگاه زمینه‌ای و بازخوانی اجتماعی - بحران روانشناختی و درگیری با ترومای جمعی - استعمارزدگی به عنوان بحران بزرگ جامعه ایرانی - زوال سیاست و پیدایش گفتمان‌های شبه عالمانه - ماهیت همبستگی و نظم‌های جدید - تحولات نظم جهانی و ظهور نئوفاشیسم / تکنوفودالیسم	عاملیت کنشگران اجتماعی تروما و دگرگونی ادراک جهان زوال نهادهای اندیشه‌ای دکترین حفظ شکنندگی منطقه‌ای
۲	خانواده، مادری و جنگ	دگرگونی تاریخی، نقش حیاتی و ساختاری خانواده - لزوم داشتن نگاه خانواده‌محور - خشونت عربان جنگ و خانه و بدن به عنوان میدان نبرد بی‌صدا - سنخ‌های متفاوت مادری: مادر مراقب، مادر مقاوم / راوی، مادر سوگوار، مادر کنشگر / مطالبه‌گر - تفکر مادری در برابر منطق جنگ در برابر نظامی‌سازی مادری و ایدئولوژیک کردن نقش مادری - پیچیدگی معیشتی خانواده‌ها و نیاز به برنامه‌ریزی‌های دولتی برای ترمیم	خانواده به عنوان نخستین پناهگاه مناقشه بر سر مادری هزینه‌های پنهان جنگ در خانواده معیشت به مثابه زیرساخت اخلاقی
۳	مردم، جامعه مدنی و جنگ	کنشگری اجتماعی و اشکال مقاومت در برابر سیاست مرگ یا انواع فشارها و سلطه - گذار از قربانی به کنشگر برای خلق معنای زندگی - شکاف در مناسک رسمی و تبدیل شدن برخی به مناسک منازعه - سیاست‌های فراموشی برای بازگشت به زندگی - تحول جنبش‌های اجتماعی (ژینا) و خودآگاهی صریح ناشی از جنگ - رها شدن از دوگانه داخلی و خارجی و توانایی مخالفت همزمان با انواع سلطه داخلی و خارجی و ورود نظام سلطه جهانی به ادبیات جنبش‌های اجتماعی	سیاست مرگ در برابر سیاست زندگی مناسک منازعه خودآگاهی صریح جنبش اجتماعی نفی سلطه مضاعف شکاف در همبستگی
۴	جنگ و زندگی	جنگ به مثابه دشمن زندگی - دوگانه جنگ: جنگ مخرب و جنگ برای زندگی - فرسایش اخلاقی ناشی از جنگ و اخبار ناخوشایند (تونل‌زنی اخلاقی و خستگی همدلی و ...) - وضعیت تعلیق و افزایش حس هیچ‌کس بودن - مقاومت در برابر وضعیت از طریق «کسی شدن» با حس ارزشمندی، اثربخشی و تعلق - مفهوم حب وطن با حفظ سلامت و القای عشق به زندگی همراستا است.	تونل‌زدگی اخلاقی جنگ برای زندگی و احساس کسی بودن احساس هیچ‌کس بودن در تعلیق وطن‌دوستی به مثابه سلامت

کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نشست	ردیف
<p>بازنمایی به مثابه چارچوب ذهنی (فوکو، ۱۴۰۳)</p> <p>جنگ به مثابه رژیم حقیقت</p> <p>خلا روایی و انسانیت‌زدایی</p> <p>ضرورت روایت ملی فراگیر</p> <p>فقر داده و غلبه احساسات</p>	<p>روایت سلاح اصلی جنگ‌های امروز که به رویدادها معنا، جهت و چارچوب اخلاقی می‌دهد - بازنمایی چارچوب ذهنی ما را برای تعیین قهرمان می‌سازد. - جنگ وضعیت استثنایی که بازنمایی به مثابه چارچوب ذهنی نظام سیاسی را افشا می‌کند - به دلیل تئاتری شدن عرصه سیاست و وجود دروغ‌های سیستماتیک شکست روایت رسمی و خلا روایی به دلیل وجود دشمن و اپوزیسیون - فقر داده و فقدان اطلاعات دقیق زمینه ساز شایعه و پروپاگاندا - سکوت چهره‌های مطرح بخاطر سیاست دیگری سازی سالیان زیاد - اختلال در بازنمایی و روایت و بحران مشروعیت زایی بخاطر بستن امکان روایت غیر رسمی (قطع اینترنت و ...) و انحصاری شدن روایت رسمی</p>	<p>روایت، بازنمایی و جنگ</p>	<p>۵ و ۶</p>
<p>جنگ شهرها و کالبدهای فضایی</p> <p>بازتعریف جامعه کنترلی و شهری سازی نظامی</p> <p>بی‌دولتی در بعد عمودی و حضور بیش از اندازه در بعد افقی</p> <p>شهر بحران ناپذیر</p> <p>شکل‌گیری کنش‌های مقاومت شهری</p>	<p>تغییر ماهیت جنگ (از مرزی به شهری) و اثر بر کالبد فضایی و موجودیت شهرها و شهادت شهروندان به جای رزمندگان - نظارت و کنترل بر فضای فیزیکی و دیجیتالی شهر (جامعه کنترلی) به بهانه جنگ - افزایش مداخلات افقی در زندگی روزمره توسط دولت (ایست بازرسی، قطع اینترنت و ...) - بحران در مداخلات عمودی دولت (اطلاع‌رسانس، پناهگاه، نیازهای اساسی و ...) - جنگ علیرغم سیاهی امکان بازبینی و سازمان‌دهی مجدد می‌دهد - کنش‌های شوخ‌طبعی جمعی/مقاومت روانی، کمک‌های متقابل جمعی، ادامه زندگی روزمره به عنوان اشکال کنشگری، و ظهور شبه خودگردانی محلی و اکتیویسم شهری (جنبش کانفیگ). شهری سازی میلیتاریستی (انتقال جنگ به درون شهر) - تهران «شهر بی‌دفاع» (فقدان پناهگاه/هشدار) - خطر امنیتی شدن شهر (اضمحلال حق اعتراض)، و نقد «شهر همبسته» به عنوان «کذب روایت».</p>	<p>تهران و جنگ</p>	<p>۷</p>

ردیف	نشست	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۸	تاب‌آوری، معیشت کارگران و جنگ	بحران‌های انباشته اقتصادی در طول سالیان - توزیع ناعادلانه شوک در بین بازار و اهالی کسب و کار - نقد ساختار بازارگرا و تعدیل سریع نیروها به عنوان ساده‌ترین کار - ظهور اوبری شدن کار و تهدید آینده کار - بن‌بست‌های طبقاتی و ژئوپلیتیکی در زمان جنگ و نیاز به حضور مجدد طبقه کارگر در سپهر سیاسی - داشتن حداقل معیشت و خطوط قرمز زندگی ضرورت جامعه ایرانی - ضرورت تحول ساختاری	جنگ به مثابه کاتالیزور بحران انتقال عدم قطعیت به ضعیف‌ترین قشر جامعه توجه به نقش تاریخی طبقه کارگر
۹	جنگ و پسا‌جنگ	پایان عمر گفتمان اسلام سیاسی به مثابه یک گفتمان موثر در صحنه سیاسی - تحول گفتمان هژمون و ظهور ناسیونالیسم - بروز سناریوهای فاقد بار دموکراتیک (نوصفوی‌گرایی و سلطنت‌طلبی) در مقابل ملی‌گرایی مدنی (مراقبتی و زنانه) - بحران همبستگی و نابرابری سیستماتیک با مصادیقی چون گزینش سازمان‌یافته - تخصص‌گرایی زبان جدیدی در برابر امت‌گرایی و تعهدگرایی - زیستن در ابهام و تعلیق گسترده پسا‌جنگ - شکست ایده‌آلیسم زندگی روزمره و تمرکز بر رئال پلتیک و ژئوپلیتیک - بی‌اعتبار شدن زبان‌های پیش از جنگ و ضرورت «به زبان دیگری حرف زدن»	تحول سیاسی - گفتمانی بحران همبستگی و ضرورت اصلاحات نهادی زیستن در ابهام و تعلیق تخصص‌گرایی در برابر تعهدگرایی تبعیض تروما
۱۰	زنان و جنگ	بار مضاعف اجتماعی بر دوش زنان در زمان جنگ - حذف ساختاری زنان از روایت‌گری‌های جنگ - نقش فعال، پنهان و بلندمدت زنان در جنگ (۸ ساله و ۱۲ روزه) - نقد ساختار مردسالار دیپلماسی و لزوم داشتن نگاه زنانه - ضرورت ظرفیت‌سازی و فعال‌سازی دیپلماسی عمومی زنانه - احتمال از دست رفتن آورده‌های جنبش ژینا پس از جنگ و بازگشت سلطه - خشونت معرفتی (اصرار بر گفتمان رسمی)، ابزار شدن آزادی زنان در روایت‌های بین‌المللی (توجیه حمله خارجی)، و تقابل روایت‌های کلان/مردانه/بدن‌زدا با روایت‌های خرد/زنانه/زیست‌محور.	مشکلات دوگانه زنان (خشونت معرفتی و ابزار شدن آزادی زنان) مردسالاری دیپلماتیک و غیبت زنان نامرئی شدن امر مادی و روزمره زنان در روایت رسمی تقابل روایت‌های کلان و رسمی با روایت‌های خرد و غیررسمی

کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نشست	ردیف
<p>وطن مدرن و عاملیت منفعلانه</p> <p>سیاست‌های حافظ وطن</p> <p>وطن به مثابه حس جا</p> <p>استمرار مفهوم ایران (برخلاف روایت‌های متأخر)</p> <p>بازتعریف ملت به «اجتماع ملی شهروندان»</p>	<p>فراخواندن وطن در لحظه بحران با رویکرد اخلاقی و سیاسی، فرهنگی و حسی - انواع هویت ملی و دلبستگی به سرزمین - دلبستگی به سرزمین در غالب میراث بازمانده، مرزهای ملی و هویت ملی - عاملیت فاعلانه / منفعلانه جامعه در قبال وطن - انفعال ناشی از نقص در مثلث تقدس، حاکمیت و ساختارهای نمادین- نیاز به سیاست‌های حافظ وطن و تفاوت آن با ملت‌سازی ایدئولوژیک - تاکید تاریخی بر هویت ملی اسطوره‌ای در مقابل هویت‌های سیاسی - تعارض در تعریف کیفیت دلبستگی به وطن: وطن‌پرستی در مقابل ناسیونالیسم - تعارض در ساختاری هویت ملی: اسطوره‌ای در برابر سیاسی (مدرن)- نقد نگاه اروپامدارانه - بازتعریف ملت به «اجتماع ملی شهروندان» (مبتنی بر تنوع)- و میهن‌دوستی لیبرال (مشروط به اصول اخلاقی و لیاقت میهن).</p>	<p>وطن و جنگ</p>	<p>۱۱</p>
<p>تنش اخلاق و امنیت و توجیه اخلاقی طرد</p> <p>تقلیل‌گرایی در تحلیل خصومت</p> <p>ساختن دیگری فرودست</p> <p>سلب کرامت در محیط‌های اخلاقی</p>	<p>تحلیل رابطه مهاجران (افغانستان) با جامعه میزبان در بستر جنگ - تنش میان امنیت و اخلاق در نسبت با مهاجران و طرد اخلاقی - تنش میان گفتمان جهان وطنی (اولویت کرامت انسانی) در مقابل واقعیت ژئوپلتیک و منطق امنیت - نادیده گرفتن ابعاد ساختاری، تاریخی، رسانه‌ای منجر به ساخته شدن تصویر افغانستانی به عنوان دیگری، فرودست و عامل تهدید - تبعیض ساختاری و سلب کرامت مهاجران - وضعیت آموزش و سلامت در میان افغانستانی‌های درون ایران. تغییران ناعادلانه پدید آمده و فراقکنی‌های غلط - پیامدهای خطرناک توجیه اخلاقی طرد، از طریق محق بودن در اعمال تبعیض و طبیعی سازی خشونت و نفرت</p>	<p>مهاجران و جنگ</p>	<p>۱۲</p>

کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نشست	ردیف
<p>دانشگاه به مثابه وجدان انتقادی</p> <p>سیاست‌زدگی و دانشگاه نمایشی</p> <p>نیاز به احیای روشنفکران درون‌زا</p> <p>بازبینی توهم رمانتیک درباره سلطه غری</p>	<p>وظایف دانشگاه در بحران به عنوان مرجع تحلیل و جهت‌ده عامه - ضرورت حفظ استقلال و وجدان انتقادی در قبال نهادهای رسمی - تولید دانش حیاتی و راه‌حل‌های مبتنی بر شواهد در حوزه امنیت، اقتصاد و جنگ - نمره صعیف دانشگاه به دلیل ضعف‌های ساختاری انباشته شده - فقدان زبان مشترک بین دانشگاه و جامعه، دانشگاه و حاکمیت - ضرورت احیای راهکارهای افزایش اعتبار و عاملیت دانشگاه - ضرورت توجه به گفت‌وگوهای مختلف در دانشگاه و بازبینی جهت‌گیری‌ها - ضرورت بازخوانی انواع سلطه غرب و احیای روشنفکری درون‌زا - شکاف در دانشگاه (تقابل اساتید حاشیه/کتیویست در برابر اساتید متن/عاقبت‌طلب) - بحران رتوریک (سخنوری) در میان دانشگاهیان، و نقش دانشگاه در هشدار به موقع و خلق روایت‌های فراگیر.</p>	دانشگاه و جنگ	۱۳
<p>خشونت و درد در برابر صلح</p> <p>امکان اصلاح و رهایی (امر سیاسی)</p> <p>پرسشگری مزن جامعه ایرانی</p> <p>صلح مشروط</p>	<p>ماهیت صلح در شرایط جهانی جنگ‌زده - پرسشگری مزن جامعه ایران به عنوان عامل اصلی ناپایداری - نقد تقلیل صلح به آتش‌بس نظامی یا آرمان‌های ناکارآمد دیپلماتیک - پذیرش صلح در برابر خشونت و درد (ساختاری، نمادین و روانی) که وضعیت پیش‌ازبانی است و لذا رنج مرئی نیست - سلطه‌گران و جنگ‌طلبان از ناتوانی بیان رنج تغذیه می‌کنند - جنگ به عنوان یک موقعیت تاریخی فشرده تعلیق‌کننده امر عایی و ایجاد‌کننده شکاف در توزیع محسوسات - اصلاح از طریق دیده شدن و رهایی گروه‌های حاشیه - جنگ به مثابه انفجار آگاهی که حقیقتی را برملا می‌کند - امکان‌پذیری صلح پایدار از طریق پاسخگویی بر پرسش‌های تجدد ایرانی</p>	صلح و جنگ	۱۴

کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نشست	ردیف
تسکین و بسیج کارکرد جنگ قربانی سازی و مناسک منازعه دوقطبی نظم بخشی و مقاومت؛ مناسک عادی ساز و تاب آوری سیاست زدایی شده شکاف از روندهای پیشین ناکامی در استخدام مناسک مذهبی (به دلیل غیبت عنصر ملیت)	کارکردهای مناسک حین جنگ برای تسکین و بسیج نیروها - ناکامی مناسک پس از جنگ به دلیل تک روایتی شدن و فاصله گرفتن سالیان از قاطبه مردم - از دست دادن کارکردهای همبستگی ساز مناسک - مناسک منازعه و قربانی سازی به دلیل وجود شکاف های عمیق - کارکرد نظم بخشی موقت در طول مدت جنگ - جنگ به مثابه داده پرت از روندهای پیشین اجتماعی عمل کرد و به سرعت به وضعیت قبل از جنگ بازگشت - کارکرد مقاومت اجتماعی پس از جنگ و فعال شدن سیاست های هویتی - غلبه مناسک عادی ساز و تاب آوری سیاست زدایی شده (سکوت استراتژیک)، و مکانیسم قربانی سازی (Scapegoating) به عنوان هشدار پسا جنگ.	مناسک و جنگ	۱۵

مقولات محوری سخنرانی های رسمی / اصول گرا (بخش دوم)

همانگونه که در بخش اول هم اشاره شد در مرحله اول تلاش می شود صرفاً کدگذاری های باز و محوری هر سخنرانی را به تفکیک مشخص نماییم. در این بخش مستقیم به سخنرانی ها اشاره می شود.

جدول ۲: کدگذاری باز و محوری سخنرانی های رسمی

کدگذاری محوری	کدگذاری باز	نام	ردیف
جنگ تمدنی و سرنوشت ساز: بازتعریف جنگ به عنوان نبردی تاریخی و تمدنی بر سر آینده و هویت، نه صرفاً منازعه مرزی.	پنجمین جنگ بزرگ ملی میهنی (در دوران جدید)، جنگ بر سر سر آینده (نه قلمرو)، رویارویی با تمدن مدرن غربی استعمارگر، اهمیت جهانی جنگ، جنگ سرنوشت، حاکمیت «اصحاب الارضه» (صاحبان زمین) در برابر مهاجران، فرصت رهایی منطقه.	بهاد صفار هرنندی	۱
جنگ به مثابه رستاخیز و بیداری: نگاه فلسفی/وجودی به جنگ به عنوان عاملی برای هویت بخشی، ملت سازی و خروج از روزمرگی.	موقعیت حدی (Extreme Situation)، دعوا بر سر تمامیت، تصمیم سرنوشت ساز، شرط تفکر، مردم سازی/ملت سازی، «الخیر فی السیف»، قیام و تأسیس مجدد کشور، جنگ فرصتی برای متفکر شدن.	حمیدرضا میرزگرگی	۲

ردیف	نام	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۳	تغییر حسینی	فقدان «قرارگاه» در فضای هنرسانه، بی‌نظمی و موازی‌کاری، ضعف ساختاری (ارتباط ستاد و صف)، مبتلور شدن وجوه پنهانی، کشف نقاط ضعف تیمی، فرصت برای سازماندهی مجدد.	نقد مدیریت فرهنگی/ارسانه‌ای جنگ: آسیب‌شناسی ساختاری نهادهای فرهنگی و لزوم ایجاد فرماندهی متمرکز (قرارگاه).
۴	علیرضا بلبح	عدم ادغام در اقتصاد جهانی، تغییر آرایش اقتصادی، حضور مردم در تولید (ملی‌سازی اقتصاد)، نسل جوان مدیر، فرصت جنگ برای ایجاد تصویر «مردم در برابر اسرائیل»، شکست اسرائیل دور از ذهن نیست.	اقتصاد مقاومتی و مردمی‌سازی: استفاده از فرصت جنگ برای تغییر ریل اقتصادی و اتکا به توان داخلی و مردمی.
۵	محمد حسین شهبازی	فرهنگ حماسی جامعه ایرانی، عنصر مشترک هویت ملی/دینی/اشیعی، روحیه پایداری، هنجار وضع حماسی (نفی پرهیز و احتیاط)، عقلانیت نباید دست اراده را ببندد، تغییر موازنه به نفع ایران.	بازگشت به سنت حماسی: احیای کهن‌الگوهای حماسی و ملی-مذهبی به عنوان موتور محرکه مقاومت و نفی عقلانیت محافظه‌کار.
۶	سید علی سیدان	فراخوان مشارکت و تفکر، نقد تبلیغات «پایان جنگ»، تمرکز بر «امر محاسبه‌نشده» (امداد غیبی/نصرت الهی)، شهادت و غیب‌باوری، جنگ فرصتی برای رشد جمعی، موضوعیت داشتن تبلیغات	الهیات جنگ و نصرت الهی: تأکید بر ابعاد غیبی و معنوی جنگ و نقد نگاه مادی‌گرایانه به محاسبات نظامی.
۷	سید علی کشفی	آمادگی اجتماعی برای جنگ، نفی انحصار جنگ در سازمان‌های تخصصی/بوروکراسی نظامی، استقبال عمومی از مبارزه، خطر پیام غلط آتش‌بس (از بین رفتن اراده)، جنگ بر سر «انسان و نانسان»، حاضر کردن انسان بماهو انسان.	مردمی‌سازی دفاع: لزوم خروج جنگ از انحصار بوروکراسی نظامی و تبدیل آن به یک امر عمومی و وجودی.
۸	فاطمه دلآوری	رسالت تاریخی قوم ایرانی، نقد پارادایم استعماری علوم انسانی، ظهور «عالم جدید» (فتوت، یاری‌گری)، مدرنیته اسلامی (برآمده از مقاومت)، تقابل خیر مطلق (مقاومت) و شر مطلق (اسرائیل)	جنگ معرفتی و پارادایمی: جنگ به مثابه نقطه عطف برای گذار از علوم انسانی غربی و ساختن جهان‌بینی نوین اسلامی.
۹	فاطمه رایگانی	خطای محاسباتی دشمن و خودی (درباره اتحاد)، قوه ایرانی، نقش «رهبر» در نمایندگی اراده ملت، تکثیر رهبری در نیروهای سیاسی، افزودن اراده مردم به اراده حاکمیت، نفی شکاف ملت-دولت.	وحدت حول محور ولایت: تبیین مکانیسم اتصال مردم به حاکمیت از طریق مفهوم «نماینده‌گی اراده» توسط رهبری.
۱۰	محسن دینیوی	خلق «عقلانیت جدید» (ایرانی-اسلامی) توسط رهبری، تصویر عاقلانه/صبور/پیچیده، طرحی برای زندگی (همانند طرحی برای جنگ)، ایستادن در سمت درست تاریخ.	عقلانیت نوین انقلابی: معرفی الگوی مدیریتی و رهبری جنگ به عنوان یک مدل عقلانی و تمدن‌ساز جدید.

ردیف	نام	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۱۱	آرش و کیلیان	احساس هم‌سرنوشتی در تهدید، بازگشت به اختلافات پس از رفع تهدید، لزوم گفتگو برای همگرایی عمیق، رسیدن به «هویت ملی فعال»، گذار به مشارکت اجتماعی فعال.	آسیب‌شناسی همبستگی موقت: هشدار درباره ناپایداری انسجام بحران‌محور و لزوم گفتگو برای رسیدن به وفاق پایدار.
۱۲	امیررضا مافی	حجاب معاصرت (عدم شناخت پدیده)، نزاع وجودی با تمدن مهاجم غربی، تلاش غرب برای اضمحلال و «توریستی کردن اسلام»، ایران به مثابه «مسئله»، احیای حق در برابر غروب، وانمایی رسانه‌ای.	نبرد وجودی و هویتی با غرب: جنگ به عنوان رویارویی ماهوی با پروژه اضمحلال فرهنگی و دینی توسط غرب.
۱۳	مجید سلیمانی	عملیات روانی (رکن پیروزی)، جنگ در کف رسانه‌ها، نظریه تصویر بزرگ، رویارویی خیر و شر، ایران به عنوان منبع و مخزن روایت خیر، نقد انفعال در برابر روایت‌سازی دشمن.	جنگ روایت‌ها و رسانه: اولویت دادن به جبهه رسانه‌ای و لزوم بازنمایی ایران به عنوان قطب خیر تاریخی.
۱۴	محمد رضا شفا	هدیه جنگ: واقعی کردن «ایرانی بودن»، انطباق و یکپارچگی ایران باستانی و ایران اسلامی (معجزه جنگ)، نقد دوگانه‌سازی‌های پهلوی و روشنفکری، فهم عمیق‌تر از هویت ملی.	تلفیق هویت ملی و دینی: اثبات هم‌نشینی و یگانگی ایران تاریخی و ایران اسلامی در بوته آزمایش جنگ.
۱۵	روزبهانی	بسترسازی هنری برای کشتار، برجسب «انسان خاورمیانه‌ای» (بژه کشتار)، نقد «هنر خاورمیانه‌ای» (مورد پسند غرب)، انسان ایرانی به مثابه هدف، لزوم مقابله با زیبایی‌شناسی جنایت.	نقد استعمار هنری: افشای نقش هنر و رسانه غربی (و دنباله‌روهای داخلی) در انسانیت‌زدایی از مردم منطقه.
۱۶	میثم مهدیار	نقد خوش‌بینی به مدرنیته، سویه استعمارگری/نظامی مدرنیته، انضباط نظامی به عنوان مادر مدرنیته (وبر)، لزوم «توازن قوا» برای امکان گفتگو، نقد ایده «گفتگو مانع جنگ».	رنالیسم انتقادی: نقد نگاه لیبرال به غرب و تأکید بر لزوم قدرت نظامی برای دستیابی به صلح و گفتگو.
۱۷	لطفا علی‌زاده	مسئله تهران، ظرفیت‌های انسانی/مهربانی (سقاخانه‌ها)، نقاط اتصال مردم (ریشه در کربلا)، تغییر زمین بازی، برگ برنده: «روح و روان» (نه تکنولوژی)، ایران به عنوان هاب هنر/معنا.	ظرفیت‌های معنوی و بومی: جستجوی قدرت نرم ایران در سنت‌ها، عواطف و فرهنگ شیعی-ایرانی.
۱۸	علیرضا سمیعی	معنای خاص سوگواری (پیمان/سوگند)، کهن‌الگوهای سیاوشان و عاشورا، سه رکن فرهنگی (پارسایی، حکمرانی، پهلوانی)، وحدت حقیقت در رهبری، سوگواری به مثابه قیام علیه تاریکی.	اسطوره‌شناسی مقاومت: بازخوانی جنگ از دریچه اساطیر ایرانی و الهیات شیعی برای معنابخشی به فداکاری.

ردیف	نام	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۱۹	مجید اسپیری	تجربه زیسته (گفتگو با آمریکایی صلح‌طلب)، قدرت در DNA آمریکایی‌ها، اولویت سلطه بر اخلاق در غرب، ناتوانی لیبرال‌های غربی در نقد ساختار قدرت خودشان.	ماهیت‌شناسی آمریکا: نقد نگاه خوش‌بینانه به جامعه مدنی غرب و تأکید بر خوی استکباری نهفته در آن.
۲۰	محمدصادق شهبازی	نبرد موجودیتی، وقت صحبت از «رویای ایرانی»، قهرمان و تراژدی، غافل نشدن از افق‌های دور دست، آمادگی برای گام بزرگ (مانند دهه ۶۰)، غلبه بر قدرت نظامی پنجم دنیا، نقطه بالاتر ایستادن.	رویای ایرانی و آینده‌نگری: دعوت به ترسیم افق‌های بلندپروازانه و استفاده از انرژی آزاد شده جنگ برای جهش.
۲۱	محمد کسینی	میراث‌داری ارزش‌های اخلاقی، انطباق هویت ملی و مذهبی (رستم و علی(ع))، شرافتمندانه جنگیدن (نفی خدعه)، الگوی پهلوان متقی/پارسا، عاشورا و شاهنامه به عنوان دو بال هویت.	اخلاق جنگ و پهلوانی: تأکید بر وجوه اخلاقی و جوانمردانه در شیوه رزم ایرانیان.
۲۲	سحر دانشور	مادر شهید کیست؟، تصمیم سخت/آگاهانه/ارادی زنان معمولی، درک تاریخی (از کربلا تا ظهور)، مفهوم تکلیف، پیوند اراده مادران با اراده ولی (نور ولی)، تجلی حقیقت جامعه ایران.	عاملیت زن مسلمان: بازتعریف نقش زنان نه به عنوان قربانی، بلکه به عنوان کنشگران آگاه و تاریخ‌ساز در مسیر ولایت.
۲۳	نوده فراهانی	تغییر پرسش از «چگونه شکست خوردیم» (عباس میرزا) به «چگونه پیروز شدیم»، نقد نظریات توسعه غربی، موفقیت در اوج تحریم، نقش نیروی انسانی متعهد (رد تهدید/تطمیع)، کارآمدی الگوی بومی.	خودباوری و عبور از تجددخواهی سنتی: اعلام پایان دوران خودتحقیری تاریخی و اثبات توانمندی الگوی پیشرفت بومی.
۲۴	بیمور آقامحمدی	کلمه به مثابه سلاح/پناه/سپر، اهمیت روایت در کنار موشک، جنگ در ذهن‌ها و دل‌ها، خطر شکست قبل از شلیک گلوله (با گم کردن کلمات)، لزوم تجهیز موشک به کلمه.	قدرت کلمه و معنا: تأکید بر هم‌ترازی قدرت نرم (ادبیات/روایت) با قدرت سخت (نظامی).
۲۵	پارسا سبوقی امین	نبرد گفتمانی (هم‌تراز نبرد نظامی)، پدافند گفتمانی، حمله معنایی/شناختی دشمن (قبل از حمله نظامی)، اقتدار گفتمانی = امنیت ملی، باختن میدان معنا = باختن خاک.	امنیت شناختی و گفتمانی: تبیین جنگ به عنوان یک نبرد شناختی و لزوم آرایش دفاعی در ساحت زبان و معنا.
۲۶	سهرابی فر	غلبان اجتماعی (دورکیم)، تجربه شور و شفع همراه با شرم (در جامعه مدرن)، تضاد فردیت و جمع‌گرایی، دفاع از جامعه به مثابه دفاع از زندگی، آشکار شدن حقیقت جمعی در تهدید.	جامعه‌شناسی احساسات: تحلیل تجربه دوگانه (شوق/شرم) در مواجهه با همبستگی ملی و دفاع از اصالت جمع.

ردیف	نام	کدگذاری باز	کدگذاری محوری
۲۷	سید علی شریعتی	بیداری فطرت، مواجهه وجودی با مرگ (استقبال یا پایان؟)، طرح امام خمینی (روایت جدید زندگی/خطر کردن)، نقد طرح غرب (حفظ بیولوژیک زندگی)، آشکار شدن پوچی غرب و حقیقت انسان.	مرگ‌آگاهی و حیات طیبه: نگاه وجودی و دینی به جنگ به عنوان عاملی برای عبور از زندگی روزمره و رسیدن به حیات اصیل.
۲۸	سید کاظم طباطبائی	جنگ به عنوان آزمایشگاه تاب‌آوری، واکنش تاریخی مردم ایران (حمایت از سرزمین)، جبران «ضعف اعتماد به نفس» تاریخی (ترکمانچای)، احیای سرمایه نمادین ملی.	بازسازی غرور ملی: تفسیر جنگ به عنوان نقطه عطفی برای بازیابی اعتماد به نفس تاریخی و ملی ایرانیان.
۲۹	سید مرتضی مطهری	نقد گفتمان «فروپاشی اجتماعی» (۳ دهه)، خطای محاسباتی دشمن (فرض جدایی مردم از نظام)، نظریه «طبیعت ثانویه» (ساخت ذهنیت مخالف)، ابطال نظریه فروپاشی با حضور مردم، نقد دوگانه ملت-امت، حب وطن به عنوان ارزش دینی.	ابطال‌گرایی (نقد روشنفکری): حمله به مفروضات جریان روشنفکری درباره فروپاشی و اثبات پیوند عمیق مردم و نظام.
۳۰	سید محمد باقر صدر	نقد «افول اجتماعی»، اشتباه محاسباتی دشمن (امید به شورش)، ذخیره انسجام اجتماعی/تاریخی، همبستگی بحران محور (عاطفی/موقت)، تفاوت اعتماد نهادی و عمومی، لزوم اصلاحات ساختاری، خطر وضعیت تعلیق، راهکار: ادغام سیاسی.	واقع‌گرایی ساختاری: پذیرش مشکلات و نقدها، اما تأکید بر وجود زیرساخت‌های انسجام و لزوم کارآمدسازی برای حفظ آن.

مضامین و زیرمضامین اصلی

همانطور که پیشتر گفته شد، تلاش شد از میان مقولات محوری دو بخش به شکل مجزا مضامین اصلی استخراج شود. مضامینی که در مجموع بتواند نمایای مباحث مطرح شده باشد. بخش اول نشست‌ها ۱۴ مضمون اصلی و بخش دوم ۷ مضمون اصلی را شامل شدند. برای معنادار شدن مفاهیم این مضامین، زیرمضامینی هم تعریف شد. مضامین مورد استفاده به صورت خلاصه به شرح زیرند.

۱- بحران معرفت و لکت در روایت‌گری رسمی

- **خلأ روایی و زوال مرجعیت:** ناتوانی نهادهای رسمی در تولید معنا و واگذاری عرصه به روایت‌های رقیب.

- فقر داده و واقعیت نامعلوم: عدم دسترسی به اطلاعات شفاف و جایگزینی «توهم فهم» به جای تحلیل دقیق.
- تصلب زبان و خشونت معرفتی: ناتوانی زبان رسمی در بازنمایی رنج و تحمیل کلان‌روایت‌ها بر تجربه زیسته.
- نتائری شدن سیاست: پذیرش دروغ‌های سیستماتیک در حکمرانی به دلیل کارایی ظاهری.

۲- فروپاشی اخلاقی و روان‌شناختی: انسان در تونل بقا

- تونل‌زدگی اخلاقی: محدود شدن افق دید به بقای فردی و تعلیق دغدغه‌های اخلاقی کلان.
- فرسایش همدلی و بی‌حسی: خستگی عاطفی ناشی از اخبار ناگوار و ناتوانی در درک رنج دیگری.
- ترومای بین‌نسلی و نفوذپذیری امنیت: تبدیل شدن امر امن به امر ناامن و انتقال اضطراب به لایه‌های عمیق روان.
- تقابل سیاست مرگ و زندگی: مبارزه روانی جامعه برای حفظ «حیات» در برابر ساختارهای مروج مرگ.

۳- نظم نوین جهانی و ژئوپلیتیک اجباری

- پایان نئولیبرالیسم و ظهور وحشی‌گری: گذار جهان به سمت پست‌فاشیسم و سرمایه‌داری بدون دموکراسی.
- دکترین حفظ شکنندگی: استراتژی اسرائیل برای تضعیف ساختاری کشورهای منطقه.
- ضرورت ادغام و انسجام: نیاز حیاتی به پیوند با قدرت‌های جهانی و تقویت مشروعیت داخلی برای بقا.
- بازگشت رئال‌پالیטיک: غلبه نگاه‌های واقع‌گرایانه مبتنی بر زور و قدرت بر آرمان‌گرایی حقوق بشری.

۴- فساد ساختاری و نابرابری سیستماتیک: زخم‌های باز جامعه

- مکانیسم‌های تبعیض نهادی (گزینش): حذف سیستماتیک شایستگان و ایجاد شکاف عمیق ملت-دولت.

• استخوان لای زخم همبستگی: تبدیل شدن نابرابری‌های نهادینه شده به مانع اصلی اتحاد ملی.

• توزیع ناعادلانه رنج: انتقال فشار بحران به دوش گروه‌های بی‌دفاع و فقدان چتر حمایتی.
• بی‌دولتی در خدمات: غیبت دولت در تأمین زیرساخت‌های حمایتی و رفاهی در لحظه بحران.

۵- همبستگی عاطفی و کذب روایت همبستگی رسمی فراگیر

• همبستگی موقت و لرزان: شکل‌گیری پیوندهای عاطفی کوتاه‌مدت در برابر تهدید، بدون اعتماد سیاسی پایدار.

• نقد «شهر همبسته»: آشکار شدن شکاف‌ها در لحظه خطر و فرار (خروج از شهر) به جای مقاومت یکپارچه.

• بازگشت به تنظیمات کارخانه: فعال شدن مجدد شکاف‌های سیاسی بلافاصله پس از فروکش کردن تهدید.

• مناسک منازعه: تبدیل آیین‌های رسمی به ابزاری برای خط‌کشی و تعمیق شکاف‌های داخلی.

۶- تحول گفتمان هویت: از امت‌گرایی به ملی‌گرایی مدنی

• پایان هژمونی اسلام سیاسی: ناکارآمدی گفتمان ایدئولوژیک در بسیج عمومی و تولید معنا.
• شیفت رادیکال به ناسیونالیسم: ظهور ملی‌گرایی مبتنی بر سرزمین و بقا به جای ایدئولوژی.
• وطن‌دوستی فضیلت‌مند: تلاش برای تعریف وطنی مبتنی بر حقوق شهروندی و نفی ناسیونالیسم کور.

• بازتعریف «ما» و «دیگری»: تغییر مرزبندی‌های هویتی بر اساس منافع ملی و سرزمینی.

۷- شهری‌سازی میلیتاریستی^۱ و فضای تهدید

• شهر به مثابه میدان نبرد: انتقال مرزهای جنگ به درون شهرها و هدف قرار گرفتن غیرنظامیان.

• شهر بی‌دفاع: آشکار شدن فقدان زیرساخت‌های پدافندی (پناهگاه) و رهاشدگی شهروندان.

^۱ لازم به توضیح است که مفاهیم برگرفته از سخنان تحلیل‌گران است. به جهت امانت در برخی مواقع حتی معادل‌سازی - فارسی‌سازی صورت نگرفته است.

- **جامعه کنترلی:** استفاده از فناوری و جنگ برای تشدید نظارت بر شهروندان.
- **تغییر تخیل شهری:** تبدیل شدن شهر از محل سکونت و خاطره به محل گذر و خطر.

۸- زیستن در تعلیق و ابهام مزمن

- **تجربه زیسته ابهام:** توقف برنامه‌ریزی برای آینده و حبس شدن در «لحظه حال» پر از ترس.
- **حال‌گرایی:** سیطره لحظه حال بر گذشته و آینده و زوال ایده پیشرفت.
- **تاب‌آوری کوتاه‌مدت:** عادت تاریخی جامعه ایران به زیستن در شرایط بدون دورنما.
- **ترس سیال:** تبدیل شدن ترس به وضعیتی پایدار و بدون فرم مشخص در زندگی روزمره.

۹- شکندگی اقتصاد و اوبری شدن بقا

- **جنگ به مثابه تیر خلاص:** ضربه نهایی به اقتصادی که پیش‌تر با تحریم و تورم فرسوده شده بود.
- **اوبری شدن کار (Uberization):** گسترش بی‌ثبات‌کاری و انتقال بار ریسک به کارگران فاقد حمایت.
- **اقتصاد بقای خانوار:** تقلیل زندگی به زنده‌مانی و فشار مضاعف بر سبب معیشت خانواده‌ها.
- **بن‌بست طبقاتی:** ناتوانی ساختار اقتصادی در تأمین منافع طبقه کارگر و بازتولید سرمایه‌داری وابسته.

۱۰- زنان: بار مضاعف رنج و حذف سیستماتیک

- **نظامی‌سازی مادری:** مصادره عواطف مادرانه برای مشروعیت‌بخشی به جنگ بدون حمایت واقعی.
- **حذف از دیپلماسی و تصمیم‌گیری:** غیبت کامل زنان در ساختارهای مدیریت بحران و سیاست خارجی.
- **کنشگری پنهان و مراقبت:** نقش محوری زنان در مدیریت روانی خانواده و جامعه در غیاب دولت.
- **تقابل روایی:** تضاد میان روایت‌های کلان/مردانه (تکنیکال) و روایت‌های خرد/زنانه (زیست‌محور).

۱۱- بحران اخلاقی در قبال «دیگری»: قربانی‌سازی مهاجران

- قربانی‌سازی (Scapegoating): تبدیل مهاجران به سپر بلا برای تخلیه اضطراب و خشم جمعی.
- توجیه اخلاقی طرد: استفاده از استدلال‌های امنیتی برای نقض آشکار حقوق بشر و کرامت.
- سکوت جامعه مدنی: انفعال نخبگان و نهادها در برابر فاجعه انسانی اخراج و طرد مهاجران.
- نقض حقوق کودک: محرومیت کودکان مهاجر از درمان و آموزش به عنوان نمود شکست اخلاقی.

۱۲- ناکارآمدی نهادهای واسط و انفعال نخبگان

- پایان سیاست‌ورزی کلاسیک: بن‌بست جریان‌های سیاسی موجود و عدم امکان نمایندگی مطالبات.
- شکاف در دانشگاه: دوقطبی میان اساتید محافظه‌کار (متن) و اساتید کنشگر (حاشیه).
- بحران رتوریک و ارتباط: ناتوانی زبان نخبگانی در برقراری ارتباط مؤثر با توده‌ها در زمان بحران.
- دانشگاه نمایشی: تقلیل کارکرد دانشگاه به صدور بیانیه و عدم استقلال نهادی.

۱۳- عاملیت پنهان و مقاومت مدنی زیرپوستی

- شوخ‌طبعی جمعی: استفاده از طنز به عنوان مکانیزم مقاومت روانی در برابر وحشت.
- اکتیویسم شهری: شکل‌گیری شبکه‌های خودجوش (مانند جنبش کانفیگ) برای پر کردن خلأ دولت.
- زندگی به مثابه مقاومت: اصرار بر تداوم روال‌های روزمره به عنوان کنشی علیه «سیاست مرگ».
- بازسازی سرمایه اجتماعی از پایین: احیای همبستگی در سطح محلات و گروه‌های کوچک.

۱۴- پرسشگری مزمن و افق صلح مشروط

- جنگ به مثابه رخداد: انفجار آگاهی و آشکار شدن حقایق پنهان جامعه.

• **پرسشگری مزمن:** تبدیل شدن جنگ به بهانه‌ای برای پرسش از کلیت نظم مستقر (تجدد، آزادی).

• **صلح در برابر خشونت:** بازتعریف صلح نه به عنوان نبود جنگ، بلکه به عنوان نبود خشونت و درد.

• **صلح مشروط به عدالت:** درک اینکه صلح پایدار تنها با رفع ریشه‌های داخلی و خارجی تنش و پاسخ به پرسش‌های جامعه ممکن است.

مرور مضامین ۱۵ نشست تخصصی و دیدگاه‌های ۶۰ اندیشمند حوزه انتقادی و دانشگاهی، نه مجموعه‌ای از نظرات پراکنده، بلکه روایتی منسجم از وضعیت «انسان ایرانی» در مواجهه با جنگ را آشکار می‌کند. این روایت، که می‌توان آن را «جامعه‌شناسی رنج و تعلیق» نامید، بر محورهای زیر استوار است که به صورت زنجیروار به یکدیگر متصل‌اند:

• **نقطه عزیمت؛ بحران معنا و روایت:** اولین ترکش‌های جنگ نه بر خاک، بلکه بر «ذهن» جامعه اصابت کرد. تحلیل‌ها نشان می‌دهد که جامعه با «بحران مشروعیت روایت» روبروست. مرجعیت رسانه‌های رسمی فروریخته و جامعه در غیاب داده‌های معتبر، دچار «فقر واقعیت» و سردرگمی شده است. این وضعیت، جنگ را نه به عنوان یک رخداد حماسی، بلکه به عنوان یک «ابهام مطلق» و «تعلیق زندگی» بر سر شهروندان آوار کرد.

• **پیامد روانی و اخلاقی؛ تونل بقا:** زیستن در این ابهام و ناامنی وجودی، پیامدهای ویرانگری برای روان و اخلاق جمعی داشت. جامعه‌شناسان هشدار دادند که فشار برای زنده‌ماندن، جامعه را به سمت «تونل‌زدگی اخلاقی» و «فرسایش همدلی» سوق داده است. در این وضعیت، «دیگری» (به‌ویژه گروه‌های آسیب‌پذیرتر) از دایره اخلاقی حذف می‌شود و نوعی «بی‌حسی» نسبت به رنج هم‌نوع شکل می‌گیرد.

• **تجلی اجتماعی و فضایی؛ شهر بی‌دفاع و نابرابری:** این بحران درونی، نمودهای بیرونی آشکاری در فضا و اقتصاد داشت. تهران به عنوان «شهری بی‌دفاع» تصویر شد که در آن شهروندان بدون پناهگاه در برابر آسمان رها شده‌اند. هم‌زمان، فشار اقتصادی جنگ به صورت نابرابر توزیع شد و با پدیده «اوبری شدن کار» (ناامنی شغلی شدید)، بار اصلی بحران بر دوش فرودستان و کارگران قرار گرفت. در این میان، زنان به عنوان «ضربه‌گیران بحران»، فشار

مضاعفی را در مدیریت عاطفی و اقتصادی خانواده تحمل کردند، در حالی که در روایت‌های رسمی نادیده گرفته شدند.

- **بحران همبستگی؛ طرد دیگری:** شکنندگی اخلاقی جامعه در برخورد با مهاجران افغانستانی به اوج رسید. تحلیل‌ها نشان داد که چگونه مکانیسم «قربانی‌سازی» فعال شد و جامعه برای تخلیه خشم خود، مهاجران را به عنوان «دیگری مقصر» هدف قرار داد. این امر نشان‌دهنده شکست اخلاقی جامعه و دولت در آزمون همبستگی فراگیر بود.
- **واکنش جامعه؛ سیاست زندگی و مقاومت پنهان:** با این همه، جامعه منفعل نماند. تحلیلگران بر ظهور نوعی «عاملیت پنهان» و «اکتیویسم شهری» تأکید کردند. مردم با پناه بردن به زندگی روزمره، شوخ‌طبعی و شبکه‌های غیررسمی، در برابر «سیاست مرگ» ایستادند و «سیاست زندگی» را پیش گرفتند.
- **چشم‌انداز سیاسی؛ گذار به ملی‌گرایی مدنی:** در نهایت، این فشارها منجر به یک تحول گفتمانی عمیق شد. عبور از «امت‌گرایی» و چرخش به سمت «ناسیونالیسم مدنی» (ایران برای همه شهروندان)، نشان‌دهنده تلاش جامعه برای بازتعریف هویت خود حول محور «سرزمین» و «حقوق شهروندی» است. جامعه‌ای که اکنون با «پرسشگری مزمن» روبروست و صلحی پایدار را طلب می‌کند که مبتنی بر عدالت و توسعه باشد، نه فقط نبود جنگ. به همین شکل ۷ مقوله اصلی سخنرانی‌های بخش دوم به شرح زیر است:

۱- جنگ تمدنی و سرنوشت‌ساز

- **نبرد بر سر آینده و هویت:** جنگ نه بر سر خاک، بلکه بر سر «بودن» و آینده منطقه است.
- **رویارویی با تمدن مدرن غربی:** اسرائیل نوک پیکان تمدن استعمارگر غرب است (شر مطلق).
- **فرصت‌رهایی منطقه:** جنگ فرصتی برای حاکمیت «اصحاب‌الارضه» (بومیان) بر سرنوشت خود است.
- **پایان خودتحقیری تاریخی:** اثبات توانایی ایران برای تغییر معادلات جهانی و عبور از انفعال.

۲- وحدت وجودی هویت ملی و دینی

- انطباق ایران باستان و ایران اسلامی: جنگ نشان داد این دو هویت نه تنها متضاد نیستند، بلکه یکپارچه‌اند (معجزه جنگ).
- بازخوانی حماسی تاریخ: اتصال خط مقاومت از اساطیر (رستم) تا الگوهای شیعی (حضرت علی) و معاصر.
- نفی دوگانه ملت-امت: تأکید بر اینکه حب وطن و دغدغه امت، دو روی یک سکه هستند.
- حب وطن به مثابه ارزش دینی: وطن‌دوستی نه یک احساس سکولار، بلکه ریشه در ایمان و فطرت دارد.

۳- ابطال نظریه فروپاشی و گسست

- نقد گفتمان «افول اجتماعی»: رد ادعای روشنفکران مبنی بر گسست جامعه از حاکمیت به عنوان یک خطای محاسباتی.
- اثبات پیوند عمیق مردم و نظام: حضور مردم در جنگ به عنوان دلیل تجربی بر رد تئوری‌های شکاف.
- نقد نظریه «طبیعت ثانویه»: رسانه‌ها سعی در ساختن تصویری مصنوعی (ضد نظام) از مردم داشتند که شکست خورد.
- سرزندگی ساختاری جامعه: جامعه ایران برخلاف تحلیل‌ها، زنده، پویا و دارای انسجام درونی است.

۴- الهیات مقاومت و نصرت الهی

- امر محاسبه‌نشده (امداد غیبی): عامل پیروزی، مؤلفه‌هایی فرامادی است که در محاسبات نظامی نمی‌گنجد.
- جنگ به مثابه شرط تفکر: جنگ انسان را از روزمرگی خارج کرده و با پرسش‌های وجودی (مرگ و ابدیت) روبه‌رو می‌کند.
- شهامت و مرگ‌آگاهی: استقبال از مرگ (شهادت) به عنوان اوج حیات طیبه در برابر ترس از مرگ.

- نقد عقلانیت ابزاری: عقلانیت غربی (محاسبه سود و زیان مادی) در فهم منطق مقاومت ناتوان است.

۵- اقتصاد مقاومتی و مردمی سازی

- فرصت تغییر آرایش اقتصادی: جنگ بهانه‌ای برای قطع امید از غرب و ملی‌سازی ساختار اقتصاد است.
- نقد ادغام در اقتصاد جهانی: رد نظریه توسعه لیبرال و تأکید بر استقلال اقتصادی به عنوان شرط بقا.
- خودباوری و اتکا به توان داخلی: اثبات کارآمدی مدیران جوان و دانش بومی در شرایط تحریم و جنگ.
- تاب‌آوری ساختاری: اقتصاد ایران نشان داد که زیر فشار جنگ فرو نمی‌ریزد و ظرفیت احیا دارد.

۶- جنگ روایت‌ها و قدرت نرم

- هم‌ترازی قدرت کلمه و موشک: پیروزی در میدان بدون پیروزی در ذهن و زبان ممکن نیست.
- نقد انفعال در برابر «هنر خاورمیانه‌ای»: غرب با هنر و رسانه، انسان شرقی را ابژه (قربانی) می‌سازد.
- لزوم «پدافند گفتمانی»: نیاز به آرایش جنگی در عرصه رسانه برای خنثی‌سازی عملیات روانی دشمن.
- افشای ماهیت استکباری غرب: جنگ نقاب حقوق بشر را کنار زد و ذات قدرت‌طلب غرب (DNA سلطه) را نشان داد.

۷- مدیریت انقلابی و نقد ساختار

- نقد بوروکراسی و لزوم «قرارگاه»: ساختارهای اداری کند هستند و نیاز به مدیریت جهادی و متمرکز (قرارگاه) است.
- تکثیر رهبری در بدنه سیاسی: الگوی رهبری باید در تمام سطوح مدیریتی تکثیر شود تا انسجام حفظ گردد.

• **لزوم کارآمدسازی:** مشروعیت نظام در گرو کارآمدی و حل مشکلات مردم است، نه فقط شعار.

• **نقد وضعیت تعلیق:** ماندن در وضعیت «نه جنگ، نه صلح» فرساینده است و باید تعیین تکلیف صورت گیرد.

در قطب مقابل، مضامین ۳۰ سخنرانی و موضع‌گیری جریان اصول‌گرا و حاکمیتی، منظومه‌ای کاملاً متفاوت را ترسیم می‌کند. در این روایت که می‌توان آن را «**الهیات مقاومت و اقتدار**» نامید، جنگ نه یک تهدید، بلکه یک «فرصت تاریخی» است:

• **ماهیت جنگ؛ نبرد تمدنی و سرنوشت‌ساز:** برخلاف نگاهی که جنگ را عامل تعلیق می‌داند، در این گفتمان، جنگ ۱۲ روزه یک «رخداد تمدنی» و نبردی بر سر «بودن» تعریف می‌شود. این جنگ، رویارویی نهایی «اصحاب‌الارضه» (صاحبان اصلی منطقه) با «تمدن استعماری غرب» است و هدف آن نه فقط امنیت مرزی، بلکه تغییر نظم جهانی و پایان دادن به دوران تحقیر تاریخی است.

• **وضعیت جامعه؛ ابطال فروپاشی و بیداری:** مهم‌ترین محور این روایت، رد قاطعانه تئوری‌های جامعه‌شناختی مبنی بر گسست و فروپاشی است. از این منظر، حضور مردم در صحنه و مقاومت آن‌ها، «آزمون ابطال» تمام تحلیل‌های بدبینانه بود. جامعه نه تنها خسته و بریده نیست، بلکه جنگ باعث «بیداری فطرت» و زنده شدن روحیه «فتوت» و «ایثار» در آن شده است.

• **هویت؛ وحدت وجودی دین و ملیت:** این گفتمان با نفی دوگانه‌سازی‌های روشنفکران، بر «انطباق ایران باستان و ایران اسلامی» تأکید دارد. در این قرائت، «معجزه جنگ» این بود که نشان داد وطن‌دوستی واقعی ریشه در ایمان دارد و رستم و علی (ع) در کنار هم می‌جنگند. بنابراین، گذار از امت به ملت یک توهم است و هویت ایرانی در ذات خود دینی و حماسی است.

• **محرك درونی؛ الهیات مقاومت:** در برابر محاسبات مادی و عقلانیت ابزاری غرب، این جریان بر «امداد غیبی» و «نصرت الهی» به عنوان عامل اصلی پیروزی تأکید می‌کند. مفهوم «مرگ‌آگاهی» و استقبال از شهادت، به عنوان پادزهر ترس و عامل برتری استراتژیک بر دشمنی که به زندگی مادی چسبیده، معرفی می‌شود.

• **راهکار اقتصادی و مدیریتی؛ انقلاب در ساختار:** جالب آنکه این جریان نیز به ناکارآمدی بوروکراسی فعلی معترف است، اما راهکار را نه در تکنوکراسی، بلکه در «مدیریت جهادی» و

«اقتصاد مقاومتی» می‌بیند. جنگ فرصتی برای قطع امید از غرب، تغییر ریل اقتصادی به سمت تولید مردمی و پاکسازی مدیریت کشور از عناصر لیبرال و خسته تلقی می‌شود.

- **جنگ روایت‌ها؛ اقتدار رسانه‌ای:** در نهایت، این گفتمان بر لزوم «پدافند گفتمانی» تأکید دارد. باور بر این است که دشمن با «جنگ شناختی» و تصویرسازی غلط (طبیعت ثانویه) سعی در شکستن اراده ملت دارد و باید با تولید روایت‌های حماسی و نمایش اقتدار، این تصویر را درهم شکست.

وجوه اشتراک و متمایز مضامین بخش اول و دوم

چنانچه در دو بخش بالا دیده شد به نظر می‌رسد، علیرغم اشتراک موضوعی در میان دو گروه سخنرانان، کمترین میزان مشابهت درمیان این دو وجود دارد. مطالعه مضامین استخراج شده در دو گروه گویای آن است که سخنرانان از دو سیاره متفاوت در حال سخن گفتند. می‌توان دریافت که این دو گروه مخاطبین ویژه خود را دارند و این مخاطبان را نمایندگی می‌کنند.

هدف از پژوهش این مقاله وزن‌دهی به این دو گفتمان نیست. اما آنچه پیداست مطابقت گفتمان رسمی با نظرات بخش دوم این سخنرانان است. چنین شکاف عظیمی می‌تواند دلیلی بر بی‌اقبالیت بخش زیادی از بدنه دانشگاهی به گفتمان‌های رسمی باشد. در ادامه (جدول ۳) تلاش می‌شود که تک تک مضامین بالا را یک‌بار از چشم هردو گروه بازخوانی کنیم. یافتن زیرساخت‌های متمایز و یا احتمالا اشتراکات این دو گروه به نظر ارزشمند و قابل استفاده برای سیاست‌گذاران است.

جدول ۳: نوع نگاه گفتمان رسمی و غیر رسمی به مجموعه مضامین استخراج شده

ردیف	مضمون اصلی	مضامین فرعی	نگاه گروه اول (منتقدان / غیر رسمی)	نگاه گروه دوم (اصول‌گرایان / رسمی)
۱	تجران معرفت و لکنت در روایت‌گری رسمی	<ol style="list-style-type: none"> ۱. خلأ روایی و زوال مرجعیت ۲. فقر داده و واقعیت نامعلوم ۳. تصلب زبان و خشونت معرفتی ۴. تناثری شدن سیاست 	<p>تأیید: مرجعیت رسمی فروپاشیده و زبان حاکمیت دچار لکنت و تصلب است. سیاست به نمایشی تهی از معنا تبدیل شده و جامعه در «فقر داده» گرفتار است. در چنین شرایطی بازار شایعات و داده‌های غیر رسمی به شدت رونق دارد.</p>	<p>جنگ شناختی: مشکل در «لکنت» نیست، بلکه در «تهاجم شناختی» دشمن و «طبیعت ثانویه» است. باید با «اقتدار گفتمانی» و تولید روایت حماسی، مرجعیت را بازسازی کرد. باید «پدافند گفتمانی» و «روایت اقتدار» ایجاد کنیم. تاکید بر روایت رسمی</p>
۲	فروپاشی اخلاقی و روان‌شناختی: انسان در تونل بقا	<ol style="list-style-type: none"> ۱. تونل‌زدگی اخلاقی ۲. فرسایش همدلی و بی‌حسی ۳. ترومای بین‌نسلی و نفوذپذیری امنیت ۴. تقابل سیاست مرگ و زندگی 	<p>هشدار: فشار بقا باعث «تونل‌زدگی» و بی‌تفاوتی اخلاقی شده است. جامعه دچار تروما و «بی‌حسی» نسبت به رنج دیگری است. سیاست مرگ بر زندگی سایه انداخته است. جنگ در مقابل زندگی قد علم کرده است.</p>	<p>بیداری فطرت: جنگ عامل «بیداری» از خواب غفلت بود، نه فروپاشی. روحیه «فتوت» و ایثار زنده شد و انسان ایرانی با «مرگ‌آگاهی» (شهادت) به زندگی معنا داد. تفاوت انسان ایرانی و انسان غربی در نگاهش به مرگ معنادار است. همین نگاه او را مقاوم می‌سازد.</p>
۳	نظم نوین جهانی و ژئوپلیتیک اجباری	<ol style="list-style-type: none"> ۱. پایان نئولیبرالیسم و ظهور وحشی‌گری ۲. دکترین حفظ شکنندگی ۳. ضرورت ادغام و انسجام ۴. بازگشت رئال‌پالیטיک 	<p>رنالیسم انتقادی: جهان به سمت خشونت و وحشی‌گری رفته است. ایران باید با درک واقعیت‌ها و حفظ فاصله‌های ملی به سمت «ادغام» و تنش‌زدایی برود تا شکنندگی‌اش کاهش یابد. در واقع تنش داخلی و تنش خارجی می‌بایست با یکدیگر مرتفع شود.</p>	<p>پایان استعمار: نظم نوین یعنی پایان هژمونی غرب. جنگ فرصتی برای تغییر نظم منطقه به نفع «اصحاب‌الارضه» است. راه حل در «مقاومت» است نه ادغام در نظم ظالمانه. باید در همه امور به سمت داخل بازگشت و به دنبال مصالحه با جهان برای حل مشکلات نبود.</p>

ردیف	مضمون اصلی	مضامین فرعی	نگاه گروه اول (منتقدان/ غیر رسمی)	نگاه گروه دوم (اصول‌گرایان/ رسمی)
۴	فساد ساختاری و نابرابری سیستماتیک: زخم‌های باز جامعه	<ol style="list-style-type: none"> ۱. مکانیسم‌های تبعیض نهادی (گزینش) ۲. استخوان لای زخم همبستگی ۳. توزیع ناعادلانه رنج بی‌دولتی در خدمات 	<p>نقد رادیکال: تبعیض سیستماتیک (گزینش) و فساد، همبستگی را از درون خورده است. رنج جنگ ناعادلانه توزیع شد (فقرا بیشتر آسیب دیدند) و دولت در خدمات غایب بود.</p>	<p>لزوم کارآمدسازی: قبول وجود ناکارآمدی و فساد در بوروکراسی. راه حل: مبارزه با فساد، حذف مدیران لیبرال و بازگشت به «عدالت» و مدیریت جهادی برای ترمیم اعتماد. ضرورت تشکیل «قرارگاه» برای حل مسائل کشور</p>
۵	همبستگی عاطفی و کذب روایت همبستگی رسمی فراگیر	<ol style="list-style-type: none"> ۱. همبستگی موقت و لرزان ۲. نقد «شهر همبسته» ۳. بازگشت به تنظیمات کارخانه ۴. مناسک منازعه 	<p>نقد همبستگی: همبستگی مشاهده شده، «موقت، عاطفی و لرزان» بود و نباید با همبستگی پایدار اشتباه شود. شهر پس از بحران به تنظیمات اولیه (تضاد) بازگشت. آنچه شاهد بودیم بیشتر یک همبستگی افقی و عاطفی بود.</p>	<p>اثبات همبستگی: حضور مردم، نشانه «همبستگی عمیق و تاریخی» بود و تئوری‌های گسست را باطل کرد. این همبستگی ریشه در «اراده جمعی» و «فطرت» داشت، نه هیجان زودگذر.</p>
۶	تحول گفتمان هویت: از امت‌گرایی به ملی‌گرایی مدنی	<ol style="list-style-type: none"> ۱. پایان هژمونی اسلام سیاسی ۲. شیفت رادیکال به ناسیونالیسم ۳. وطن‌دوستی فضیلت‌مند و فاصله‌گذاری با سلطنت‌طلبی ۴. بازتعریف «ما» و «دیگری» 	<p>مشاهده گذار: جامعه از «امت‌گرایی» عبور کرده و به «ملی‌گرایی مدنی» رو آورده است. خطر بازگشت باستان‌گرایی افراطی وجود دارد. نوصفوی‌گرایی یا سلطنت‌طلبی بدیل‌های ملی‌گرایی مدنی در دو سوی رادیکال می‌توانند باشند. هویت باید بر اساس «شهروندی» بازتعریف شود. اما چنانچه دیده شده این هویت بر مبنای ما و دیگری به قطبی‌سازی می‌پردازد.</p>	<p>وحدت وجودی: گذار از امت به ملت، یک «دوگانه انحرافی» است. جنگ نشان داد که ملی‌گرایی ایرانی با اسلام‌گرایی «منطبق» است (معجزه جنگ). شاهنامه و عاشورا دو نمادی است که در این جنگ می‌شد بدان توسل جست. حب وطن، ارزش دینی است. نمی‌بایست آن را با آموزه‌های غربی (ناسیونالیسم سکولار) یکسان گرفت.</p>

ردیف	مضمون اصلی	مضامین فرعی	نگاه گروه اول (منتقدان / غیر رسمی)	نگاه گروه دوم (اصول گرایان / رسمی)
۷	شهری سازی میلیتاریستی و فضای تهدید	<ol style="list-style-type: none"> ۱. شهر به مثابه میدان نبرد ۲. شهر بی دفاع ۳. جامعه کنترلی ۴. تغییر تخیل شهری 	<p>نقد مدیریت شهری:</p> <p>شهروندان در برابر خطر بی پناه رها شدند (سیاست رها سازی). پناهگاه ها ناعادلانه توزیع شده و شهری مثل تهران تخلیه شد. حکومت به جای خدمات عمودی (اطلاع رسانی و پناهگاه) به حضور کنترلی و امنیتی دست زد.</p>	<p>آرامش معنوی: با وجود تهدید، شهروندان با اتکا به «نقاط اتصال معنوی» (هیئت، مسجد) و «اعتماد به نفس ملی»، آرامش خود را حفظ کردند و شهر سقوط نکرد.</p>
۸	زیستن در تعلیق و ابهام مزمن	<ol style="list-style-type: none"> ۱. تجربه زیسته ابهام ۲. حال گرایی ۳. تاب آوری کوتاه مدت ۴. ترس سیال 	<p>بحران زمان: جامعه در «اکنون ابدی» گیر کرده و آینده را از دست داده است. توسعه در وضعیت تعلیق ناممکن است و ناامیدی موج می زند.</p>	<p>خطر تعلیق: ماندن در وضعیت «نه جنگ، نه صلح» فرساینده است. باید با «تصمیم قاطع» (جنگ یا تغییر ریل) از این تعلیق خارج شد و آینده را ساخت (جنگ آینده ساز). این جنگ زمینه ساختن آینده ای بهتر از هر نظر می تواند باشد.</p>
۹	شکندگی اقتصاد و اوبری شدن بقا	<ol style="list-style-type: none"> ۱. جنگ به مثابه تیر خلاص ۲. اوبری شدن کار ۳. اقتصاد بقای خانوار ۴. بن بست طبقاتی 	<p>روایت رنج و ناامنی: جنگ بار اصلی فشار را بر دوش کارگران موقت و فرودستان گذاشت. «اقتصاد بقا» حاکم شد و دولت کارگران را در برابر بازار رها کرد. میزان تعدیل نیروی کار بالا رفت و ماندگاری در این وضعیت امکان خروج از فقر را ناممکن ساخت.</p>	<p>فرصت استقلال اقتصادی: جنگ فرصتی برای قطع امید از غرب و «تغییر ریل» به سمت «اقتصاد مقاومتی» و «مردمی سازی تولید» است. فشارها ناشی از وابستگی به نظم جهانی است. در صورت عدم ادغام و باور به درون مشکل ما حل خواهد شد.</p>

ردیف	مضمون اصلی	مضامین فرعی	نگاه گروه اول (منتقدان/ غیر رسمی)	نگاه گروه دوم (اصول‌گرایان/ رسمی)
۱۰	زنان: بار مضاعف رنج و حذف سیستماتیک	۱. نظامی‌سازی مادری ۲. حذف از دیپلماسی و تصمیم‌گیری ۳. کنشگری پنهان و مراقبت ۴. تقابل روایی	روایت رنج و نابرابری جنسیتی: جنگ باعث تشدید نابرابری و تحمیل بار مضاعف روانی و اقتصادی بر زنان شد. زنان به عنوان «ضربه‌گیر» بحران، مسئولیت مدیریت عاطفی خانواده و اقتصاد بقا را بر دوش کشیدند، اما در روایت رسمی سانسور شدند یا صرفاً به عنوان ابزاری برای تهییج استفاده شدند. مفهوم «مادری» به عنوان مادر مقاوم در برابر مادر منفعل مطرح شد. مادری که پرسش می‌کند و تقدیر نمی‌پذیرد.	روایت حماسه و الگوی زینبی: زنان نه قربانی، بلکه «کنشگران آگاه» و ستون فقرات مقاومت هستند. الگوی مطلوب، «مادر شهید» است که با درک تاریخی و تکلیف‌مدار (نه از سر اجبار)، فرزندش را به میدان می‌فرستد. فشار جنگ بر زنان انکار نمی‌شود، اما این رنج، «مقدس» و در راستای «تربیت نسل» و همسویی با اراده ولایت تفسیر می‌شود. نقدهای فمینیستی به عنوان تضعیف‌کننده نهاد خانواده رد می‌شوند.
۱۱	مهاجران «دیگری»: قربانی‌سازی بحران اخلاقی در قبال	۱. قربانی‌سازی (Scapegoating) ۲. توجیه اخلاقی طرد ۳. سکوت جامعه مدنی ۴. نقض حقوق کودک	نقد اخلاقی: جامعه برای تخلیه خشم، مهاجران را «قربانی» کرد. سکوت در برابر نقض حقوق کودکان مهاجر، لکه ننگی بر اخلاق عمومی بود.	سکوت / تمرکز بر دشمن اصلی: (مورد توجه نبوده). مسئله اصلی، تقابل با «دیگری بزرگ» (غرب/اسرائیل) است. مسائل داخلی نباید تمرکز را از دشمن اصلی منحرف کند.
۱۲	ناکارآمدی نهادهای واسط و نخبگان	۱. پایان سیاست‌ورزی کلاسیک ۲. شکاف در دانشگاه ۳. بحران رتوریک و ارتباط ۴. دانشگاه نمایشی	مرگ نهادها: احزاب، دانشگاه و نهادهای واسط کارکرد ندارند. نخبگان منفعل‌اند یا زبانشان الکن است. دانشگاه صرفاً نمایشی است. در زمان جنگ معدود اساتید در حاشیه به میدان آمدند. اساتید در متن بعد از جنگ فعال شدند.	نقد علوم انسانی: دانشگاه فعلی (غربی) ناکارآمد است چون پارادایم استعماری دارد. باید «علوم انسانی بومی» و نخبگان انقلابی جدید میدان‌دار شوند.

ردیف	مضمون اصلی	مضامین فرعی	نگاه گروه اول (منتقدان/ غیر رسمی)	نگاه گروه دوم (اصول‌گرایان/ رسمی)
۱۳	زیرپوستی عاملیت پنهان و مقاومت مدنی	<ol style="list-style-type: none"> شوخ‌طبعی جمعی اکتیویسم شهری زندگی به مثابه مقاومت بازسازی سرمایه اجتماعی از پایین 	<p>کنشگری خلاق: جامعه با طنز، هنر و اکتیویسم شهری، فضای تنفس برای خود می‌سازد و سرمایه اجتماعی را از پایین بازسازی می‌کند. همدلی‌های عاطفی گسترده به نوعی در این جنگ منتشر شده بود.</p>	<p>همسویی با نظام: این خلاقیت‌ها (اگر در جهت تضعیف نباشد) نشان‌دهنده سرزندگی جامعه است. هنر باید در خدمت «روایت اقتدار» و «تصویر بزرگ» باشد.</p>
۱۴	صلح مشروط پرسشگری مزمن و افق	<ol style="list-style-type: none"> جنگ به مثابه رخداد پرسشگری مزمن صلح در برابر خشونت صلح مشروط به عدالت 	<p>صلح‌طلبی: جامعه دائماً از چرایی جنگ و وضعیت می‌پرسد. صلح پایدار تنها با «عدالت» و پاسخگویی ممکن است، نه با زور.</p>	<p>صلح مسلح: صلح محصول «قدرت» است. جامعه می‌داند که هزینه سازش بیشتر از چالش است. پاسخ به پرسش‌ها در «ایستادگی» است.</p>
۱۵	جنگ تمدنی و سرنوشت‌ساز	<ol style="list-style-type: none"> نبرد بر سر آینده و هویت رویارویی با تمدن مدرن غربی فرصت‌رهایی منطقه پایان خودتحقیری تاریخی 	<p>نگاه انتقادی: جنگ «تهدید وجودی» برای زیرساخت‌هاست، نه فرصت تمدنی. اولویت با «زندگی» و توسعه است، نه جنگ‌های بزرگ ایدئولوژیک و هرآنچه با سیاست مرگ همراه است.</p>	<p>تولیدکننده گفتمان: جنگ یک «موقعیت حدی» است که تکلیف ما را با غرب (شر مطلق) روشن کرد. نبردی برای «بودن» و پایان استعمار است.</p>
۱۶	دینی وحدت وجودی هویت ملی و	<ol style="list-style-type: none"> انطباق ایران باستان و ایران اسلامی بازخوانی حماسی تاریخ نفی دوگانه ملت-امت حب وطن به مثابه ارزش دینی 	<p>نگاه تفکیکی: هشدار درباره مصادره «ملی‌گرایی» توسط ایدئولوژی. تأکید بر ناسیونالیسم مدنی که همه (حتی غیرمذهبی‌ها) را شامل شود.</p>	<p>تولیدکننده گفتمان: «معجزه جنگ» این بود که نشان داد رستم و عاشورا دو روی یک سکه‌اند. ملی‌گرایی واقعی، دینی است و دوگانگی وجود ندارد.</p>

ردیف	مضمون اصلی	مضامین فرعی	نگاه گروه اول (منتقدان / غیر رسمی)	نگاه گروه دوم (اصول گرایان / رسمی)
۱۷	ابطال نظریه فروپاشی و گسست	۱. نقد گفتمان «افول اجتماعی» ۲. اثبات پیوند عمیق مردم و نظام ۳. نقد نظریه «طبیعت ثانویه» ۴. سرزندگی ساختاری جامعه	تأیید گسست: اصرار بر وجود شکاف عمیق ملت-دولت. تفسیر حضور مردم نه به عنوان «تایید نظام» بلکه به عنوان «دفاع از خاک» (وطن‌دوستی مستقل). توجه گسترده به ساکتین و منفعلین و گروه‌های مختلف اجتماعی	تولیدکننده گفتمان: حضور مردم، «آزمون ابطال» بود و نشان داد تئوری‌های جامعه‌شناسی درباره فروپاشی، توهم و خطای محاسباتی است.
۱۸	الهیات مقاومت و نصرت الهی	۱. امر محاسبه‌نشده (امداد غیبی) ۲. جنگ به مثابه شرط تفکر ۳. شهامت و مرگ‌آگاهی ۴. نقد عقلانیت ابزاری	نگاه سکولار/مادی: تحلیل بر اساس داده‌های مادی و روانی. نگرانی از تقدس‌بخشی به خشونت و نادیده گرفتن هزینه‌های مادی جنگ.	تولیدکننده گفتمان: پیروزی محصول تکنولوژی نیست، محصول اتصال به غیب و نترسیدن از مرگ است. جنگ عامل «بیداری فطرت» است.
۱۹	اقتصاد مقاومتی و مردمی‌سازی	۱. فرصت تغییر آرایش اقتصادی ۲. نقد ادغام در اقتصاد جهانی ۳. خودباوری و اتکا به توان داخلی ۴. تاب‌آوری ساختاری	نگاه توسعه‌گرا: انزوا عامل فقر است. راه حل در رفع تحریم و ادغام در بازار جهانی با حفظ فاصله و مصلحت است. اقتصاد مقاومتی فشار را بر مردم بیشتر می‌کند.	تولیدکننده گفتمان: جنگ ثابت کرد نسخه «ادغام در جهان» امنیت‌زداست. باید از فرصت جنگ برای «ملی‌سازی اقتصاد» و قطع امید از غرب استفاده کرد.
۲۰	جنگ روایت‌ها و قدرت نرم	۱. هم‌ترازی قدرت کلمه و موشک ۲. نقد انفعال در برابر «هنر خاورمیانه‌ای» ۳. لزوم «پدافند گفتمانی» ۴. افشای ماهیت استکباری غرب	نقد تبلیغات: روایت تک‌صدایی (پروپاگاندا) اثر ندارد. باید به روایت‌های متکثر و غیررسمی اجازه بروز داد تا اعتماد بازگردد.	تولیدکننده گفتمان: باید «آرایش جنگی» در رسانه گرفت. هنر باید «اقتدار» را روایت کند و اجازه ندهد غرب تصویر «قربانی» از ما بسازد.

نگاه گروه دوم (اصول‌گرایان / رسمی)	نگاه گروه اول (منتقدان / غیر رسمی)	مضامین فرعی	مضمون اصلی	ردیف
تولیدکننده گفتمان: مشکل در «بوروکراسی خسته» و مدیران لیبرال است. راه حل در «مدیریت قرارگاهی» و روحیه جهادی است.	نقد دموکراتیک: مشکل در «نظارت استصوابی» و حذف شایستگان است. راه حل در دموکراسی و تخصص‌گرایی است. گزینش و تعهدگرایی در برابر تخصص‌گرایی استخوان‌های لای زخم همبستگیست.	۱. نقد بوروکراسی و لزوم «قرارگاه» ۲. تکثیر رهبری در بدنه سیاسی ۳. لزوم کارآمدسازی ۴. نقد وضعیت تعلیق	مدیریت انقلابی و نقد ساختار	۲۱

آناطومی یک شکاف؛ چرا با دو «ایران» متفاوت روبرو هستیم؟

مرور تطبیقی دیدگاه‌های نود اندیشمند و سخنران در دو سوی طیف (منتقدان/غیر رسمی و اصول‌گرایان/رسمی) نشان می‌دهد که اختلاف‌نظرها صرفاً بر سر «راهکارها» یا «سیاست‌گذاری‌ها» نیست؛ بلکه ما با یک «گسست هستی‌شناختی» روبرو هستیم. گویی این دو گروه، اگرچه در یک جغرافیا و در یک زمان واحد زیست می‌کنند، اما از دو پنجره‌ی کاملاً متفاوت به «واقعیت» می‌نگرند و دو «ایران» متمایز را روایت می‌کنند. شاید بد نباشد به این اشاره کنیم که به احتمال زیاد بسیاری از اندیشمندان در جایی بین این دو قطب سکنی می‌گزینند؛ اما نمی‌توان از فاصله معنادار این دو گفتمان گذر کرد. در ادامه، این تمایزات و محدود اشتراکات در چهار محور بنیادین تحلیل می‌شود:

۱. هستی‌شناسی جنگ: «تروما» در برابر «رستاخیز»

عمیق‌ترین لایه اختلاف، در فهم ماهیت خودِ جنگ نهفته است. به نظر می‌رسد زبانِ گروه اول، زبانِ «درد و درمان» است (پزشکی)؛ اما زبانِ گروه دوم، زبانِ «تکامل و آزمایش» است (الهیاتی). می‌توان این تفکیک را بدین شکل در این دو نگاه دنبال کرد:

- **برای گروه اول (منتقدان):** جنگ اساساً یک «شر» و یک «اختلال» در روند طبیعی زندگی است. از این منظر، جنگ یعنی توقف توسعه، ویرانی زیرساخت‌ها و تحمیل رنج بر بدن جامعه. بنابراین، تمام تلاش تحلیلی این گروه معطوف به «آسیب‌شناسی» این رخداد، اندازه‌گیری میزان «تروما» و تلاش برای بازگشت سریع به «وضعیت نرمال» (صلح) است.

• **برای گروه دوم (اصول‌گرایان):** جنگ یک «موقعیت وجودی» و حتی یک «موهبت» است. از این منظر، وضعیت نرمال (صلح)، وضعیت «غفلت» و «روزمرگی» است و جنگ، عاملی است که جامعه را از خواب بیدار می‌کند، فطرت‌ها را زنده می‌سازد و ملت را می‌سازد. بنابراین، هدف نه بازگشت به نرمال، بلکه استفاده از این «نردبان» برای صعود به تراز جدیدی از تمدن و معنویت است.

۲. تعریف انسان و جامعه: «شهروند رنجور» در برابر «انسان مکتبی»

دومین شکاف بزرگ، در تصویری است که هر گروه از «مردم» ارائه می‌دهد. گروه اول نگران «نان و جان» مردم است و گروه دوم نگران «ایمان و تاریخ» مردم. اولی می‌گوید مردم «بریده‌اند» و شهر را ترک گفته‌اند و دومی می‌گوید مردم «ایستاده‌اند».

• **سوژه گروه اول:** انسانی است زمینی، آسیب‌پذیر و خسته که دغدغه‌ی اصلی‌اش «بقا»، «معیشت»، «امنیت روانی» و «آینده فرزندان» است. برای او رستن از درد و خشونت اولویت دارد. «زندگی» اصلی مهم در جهان‌بینی است. این انسان در زیر بار فشار اقتصادی و استرس جنگ، دچار «فرسایش» شده و ممکن است اخلاق را هم ببازد (تونل‌زدگی).

• **سوژه گروه دوم:** انسانی است آرمان‌گرا، مقاوم و متصل به آسمان که دغدغه‌اش «عزت»، «هویت» و «تکلیف» است. این انسان در مواجهه با خطر، نه تنها نمی‌شکند، بلکه «حماسه» می‌آفریند و مرگ را به بازی می‌گیرد (شهادت‌طلبی).

۳. آسیب‌شناسی حکمرانی: توافق در «تشخیص»، تضاد در «تجویز»

جالب‌توجه‌ترین نقطه در این تحلیل تطبیقی، اشتراک نظر هر دو گروه در ناکارآمدی ساختار فعلی است. هر دو گروه قبول دارند که «بوروکراسی فعلی فشل است»، «رسانه رسمی لکنت دارد» و «وضعیت تعلیق (نه جنگ نه صلح) کشنده است». اما این دو گروه در درمان‌ها و راهکارها تضاد دارند و دو مسیر کاملاً مجزا را پیشنهاد می‌کنند:

• **راهکار گروه اول:** بازگشت به «عقلانیت مدرن»، تخصص‌گرایی، شفافیت، دموکراسی و ادغام در نظام جهانی. آن‌ها ریشه مشکل را در «ایدئولوژی‌زدگی» و «انزوا» می‌بینند.

• **راهکار گروه دوم:** بازگشت به «مدیریت انقلابی»، الگوی قرارگاهی، حذف لیبرال‌ها و اقتصاد مقاومتی. آن‌ها ریشه مشکل را در «نفوذ تفکر غربی» و «عافیت‌طلبی مدیران» می‌بینند.

۴. مسئله زن و خانواده: «قربانی خاموش» یا «قهرمان زینبی»

شاید هیچ‌کجا به اندازه مسئله زنان، تفاوت نگاه دو گروه آشکار نباشد.

• **گروه اول:** زن را قربانی مضاعف جنگ می‌بیند. کسی که هم باید بار اقتصاد ویران شده را به دوش بکشد و هم سنگ صبورِ تروماهای خانواده باشد، در حالی که عاملیت و صدایش در فضای مردانه‌ی جنگ سانسور می‌شود. از طرفی انواع مادری را با توجه به موضوعات سالیان اخیر فرا می‌خواند و مادر مقاوم و کنشگر را مادری که چون و چرا می‌کند و تسلیم قضا نیست می‌دانند.

• **گروه دوم:** زن را ستون فقرات مقاومت می‌بیند. «مادر شهید» الگویی است که با اراده و آگاهی (نه از سرِ ضعف)، عزیزترین دارایی‌اش را فدای آرمان می‌کند. در اینجا زن نه ایزه (قربانی)، بلکه سوژه‌ی فعال تاریخ‌ساز است.

مقایسه این دو گفتمان نشان می‌دهد که سیاست‌گذار در ایران با «دو واقعیت موازی»

روبروست.

۱. **واقعیت فرودستان و طبقه متوسط شهری:** که توسط گفتمان جامعه‌شناختی (بخش اول) نمایندگی می‌شود و درگیر رنج، بقا و میل به زندگی نرمال است.

۲. **واقعیت هسته سخت وفاداران و بخش‌های سنتی:** که توسط گفتمان اصول‌گرا (بخش دوم) نمایندگی می‌شود و درگیر حماسه، هویت و مقاومت است.

خطر راهبردی زمانی پیش می‌آید که حاکمیت، روایت گروه دوم را به کل جامعه تعمیم دهد و فرض کند که «همه مردم» در وضعیت حماسی و آمادگی برای شهادت به سر می‌برند. نادیده گرفتن «رنج» و «خستگی» (که گروه اول فریاد می‌زند)، می‌تواند تاب‌آوری اجتماعی را در جنگ‌های طولانی‌مدت به شدت شکننده کند. از سوی دیگر، نادیده گرفتن «ظرفیت‌های حماسی و دینی» (که گروه دوم بر آن تأکید دارد) توسط روشنفکران، باعث می‌شود تحلیل‌هایشان از چرایی ایستادگی نظام و بخش‌هایی از مردم، همواره ناقص و پر از خطای محاسباتی باقی بماند. هنر حکمرانی در دوران پساجنگ، نه حذف یکی از این دو روایت، بلکه یافتن نقطه‌ای برای «ترجمه» و «گفتگو» میان این دو جهان دور از هم است.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

قرار دادن این دو منظومه فکری در برابر هم، شکافی را آشکار می‌کند که از اختلاف‌نظر سیاسی فراتر رفته و به یک «گسست هستی‌شناختی» تبدیل شده است. ما با دو «ایران» موازی روبرو هستیم:

۱. **ایران رنجور و در تعلیق:** ایرانی که در روایت اول دیده می‌شود؛ نگران نان، جان و اینترنت است، از تنش خسته شده، به دنبال زندگی معمولی است و مشروعیت را در کارآمدی و رفاه می‌جوید.
 ۲. **ایران حماسی و مکتبی:** ایرانی که در روایت دوم دیده می‌شود؛ آماده جهاد، نگران عزت و تمدن است، از مرگ نمی‌هراسد و مشروعیت را در ایستادگی و اتصال به حقیقت قدسی می‌جوید.
- جدول زیر برخی از مبانی اصلی تقابل را در دو گفتمان به شکل خلاصه نشان می‌دهد:

محور مقایسه	روایت منتقدان گفتمان غیررسمی (بخش اول)	روایت اصول‌گرایان گفتمان رسمی (بخش دوم)
تعریف جنگ	تروما، تعلیق و اختلال در زندگی	فرصت، رستاخیز و بیداری فطرت
وضعیت جامعه	در آستانه فروپاشی، خسته و بی‌اعتماد	منسجم، زنده و باطل‌کننده توهمات دشمن
مطلوبیت سیاسی	ناسیونالیسم مدنی، ادغام جهانی و توسعه	ناسیونالیسم دینی، استقلال و مقاومت
نگاه به مردم	شهروندانی با حقوق نقض‌شده (قربانی)	مجاهدانی با تکالیف الهی (قهرمان)
راه نجات	بازگشت به عقلانیت ابزاری و عرفی	بازگشت به عقلانیت انقلابی و قدسی

با توجه به همین تفاوت می‌توان گفت که خطرناک‌ترین سناریو برای آینده ایران، «تک‌چشمی دیدن» این واقعیت است.

- اگر سیاست‌گذار تنها روایت دوم (حماسه) را ببیند و روایت اول (رنج) را انکار کند، با خطر «غفلت از آستانه تحمل جامعه» و فروپاشی ناگهانی ساختارهای اجتماعی روبرو خواهد شد. نادیده گرفتن فرسایش اخلاقی و معیشتی، می‌تواند «پشت جبهه» را در جنگ‌های طولانی خالی کند.
- از سوی دیگر، اگر تحلیلگران تنها روایت اول (فلاکت) را ببینند و روایت دوم (ظرفیت‌های ایدئولوژیک) را نادیده بگیرند، در تحلیل «چرایی تاب‌آوری نظام» و رفتار بخش‌های وفادار جامعه دچار خطای محاسباتی شده و توانایی پیش‌بینی درست را از دست می‌دهند.

به نظر می‌رسد امنیت پایدار در دوران پساجنگ، نه در حذف یکی از این دو روایت، بلکه در «به رسمیت شناختن هم‌زمان رنج و حماسه» است. حکمرانی موفق باید بتواند شکاف میان این دو ایران را پر کند؛ یعنی ضمن حفظ اقتدار و عزت ملی (دغدغه گروه دوم)، زیرساخت‌های رفاه، مشارکت و کرامت شهروندی (دغدغه گروه اول) را نیز تضمین نماید. بدون ترمیم «زخم‌های جامعه»، «بازوی نظامی» تنها خواهد ماند.

منابع

یاسپرس، کارل. (۱۳۹۲). *فلسفه اگزیستانس*. ترجمه لیلا روستایی. تهران: بنگاه ترجمه و نشر کتاب پارسه.

فوکو، میشل. (۱۴۰۳). *تئاتر فلسفه*. ترجمه نیکو سرخوش و افشین جهان‌دیده. تهران: نشر نی. چاپ دهم
مجموعه نشست‌های انجمن جامعه‌شناسی که در آدرس قابل استفاده است.
مجموعه سخنرانی‌های پژوهشگاه فرهنگ و هنر اسلامی و حوزه هنری انقلاب اسلامی با موضوع «سلسله گفتارهای جنگ و وطن» که در آدرس <https://rcica.ir> قابل استفاده است. نشریه عصر اندیشه، شماره ۳۲، پاییز ۱۴۰۴

A collection of lectures from the Research Institute of Islamic Culture and Art, available at [URL missing]. [In Persian]

The lecture series of the Institute of Islamic Culture and Art Research and the Islamic Revolution Art Bureau on “War and Homeland Lecture Series,” available at <https://rcica.ir/>. [In Persian]

Asr-e Andisheh journal, No. 32, Autumn 2025. [In Persian]

Braun, V., & Clarke, V. (2006). *Using thematic analysis in psychology*. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.

Foucault, M. (2024). *Theatre of Philosophy* (N. Sorkhosh & A. Jahandideh, Trans.). Tehran: Ney Publishing, 10th edition. [In Persian]